

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Τμήμα «Τραπεζική, Χρηματοοικονομική και
Χρηματοοικονομική Τεχνολογία»

Διπλωματική Εργασία

“Ο τραπεζικός δανεισμός και το peer to peer lending σήμερα”

ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΤΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Πειραιάς, Μάιος 2026

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας Μαντζουράτου Ελένης που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Ο τραπεζικός δανεισμός και το peer to peer lending σήμερα »

Μαντζουράτου Ελένη

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής

Δασκαλάκης Νικόλαος

Αναπληρωτής Καθηγητής

Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής,
Πάντειο Πανεπιστήμιο

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής

Κουναδέας Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής

Χρηματοοικονομικής Λογιστικής, Εθνικό
και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
(ΕΚΠΑ)

Πειραιάς, Μάιος 2026

Ευχαριστίες

«Κατά την ολοκλήρωση της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας θέλω να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την υπομονή που επέδειξαν σε όλη την διάρκεια των σπουδών μου, τον επιβλέπων καθηγητή κ. Δασκαλάκη Νικόλαο για την συνδρομή του στην συγγραφή της εργασίας καθώς επίσης και τον συν επιβλέποντα καθηγητή κ. Κουναδέα Θεόδωρο. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους συναδέλφους μου στην τράπεζα για την πολύτιμη συμβολή τους στην έρευνα.»

Περίληψη

Η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει μεταβληθεί ριζικά τις τελευταίες δεκαετίες, κυρίως λόγω της ταχείας ανάπτυξης της τεχνολογίας και της ενσωμάτωσής της στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Οι παραδοσιακές τράπεζες, οι οποίες ιστορικά αποτελούσαν τον βασικό διαμεσολαβητή μεταξύ αποταμιευτών και δανειοληπτών, αντιμετωπίζουν πλέον αυξανόμενο ανταγωνισμό από νέες μορφές χρηματοοικονομικής καινοτομίας, οι οποίες αξιοποιούν τις δυνατότητες του διαδικτύου, της ανάλυσης δεδομένων και της ψηφιακής αυτοματοποίησης.

Στο πλαίσιο αυτό αναπτύχθηκε το Peer-to-Peer (P2P) Lending, μια μορφή εναλλακτικής χρηματοδότησης που επιτρέπει την άμεση σύνδεση δανειστών και δανειοληπτών μέσω ψηφιακών πλατφορμών, χωρίς την παρεμβολή τραπεζικών ιδρυμάτων. Η λειτουργία του προσφέρει ταχύτερες διαδικασίες χρηματοδότησης, μεγαλύτερη ευελιξία και διεύρυνση της πρόσβασης σε κεφάλαια, συμβάλλοντας στη διαφοροποίηση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Παράλληλα, η εργασία εξετάζει τη σχέση του P2P Lending με το παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα, αναδεικνύοντας ότι οι δύο μορφές δεν λειτουργούν απαραίτητα ανταγωνιστικά, αλλά συχνά συμπληρωματικά, στο πλαίσιο του ευρύτερου ψηφιακού μετασχηματισμού της τραπεζικής αγοράς. Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα επηρέασε σημαντικά την εμπιστοσύνη προς τις τράπεζες και ενίσχυσε το ενδιαφέρον για εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο, με κεντρικό τον Κανονισμό ECSPR (ΕΕ 2020/1503), ο οποίος θεσπίζει ενιαίες προϋποθέσεις λειτουργίας για τις πλατφόρμες crowdfunding στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενισχύοντας τη διαφάνεια και την προστασία των επενδυτών. Στην Ελλάδα, το πλαίσιο αυτό εφαρμόζεται μέσω σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων και της εποπτείας της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Επιπλέον, αναλύονται οι κίνδυνοι και οι προκλήσεις που σχετίζονται με το P2P Lending, όπως η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, η περιορισμένη θεσμική προστασία των επενδυτών, καθώς και ζητήματα κυβερνοασφάλειας και προστασίας προσωπικών δεδομένων λόγω της πλήρως ψηφιακής φύσης των πλατφορμών.

Τέλος, μέσω ποιοτικής έρευνας με συνεντεύξεις τραπεζικών στελεχών, διαπιστώνεται ότι το P2P Lending αναγνωρίζεται ως ένα καινοτόμο και εύελικτο εργαλείο χρηματοδότησης, το οποίο όμως συνοδεύεται από επιφυλάξεις ως προς την ασφάλεια, την εμπιστοσύνη και την πληροφόρηση. Συνολικά, το P2P Lending δεν αντικαθιστά το τραπεζικό σύστημα, αλλά συμβάλλει στον σταδιακό μετασχηματισμό του, λειτουργώντας κυρίως συμπληρωματικά.

Λέξεις – Κλειδιά

Peer-to-Peer (P2P) Lending, εναλλακτική χρηματοδότηση, ψηφιακός μετασχηματισμός, crowdfunding.

Bank Lending and Peer to Peer (P2P) Lending Today

Mantzouratou Eleni

Abstract

The operation of the financial system has undergone significant transformation in recent decades, primarily due to the rapid advancement of technology and its integration into financial services. Traditional banks, which have historically served as the primary intermediaries between savers and borrowers, are now facing increasing competition from new forms of financial innovation that leverage the capabilities of the internet, data analytics, and digital automation.

Within this context, Peer-to-Peer (P2P) Lending has emerged as an alternative financing model that enables the direct connection of lenders and borrowers through digital platforms, without the involvement of traditional banking institutions. Its operation offers faster financing processes, greater flexibility, and broader access to capital, contributing to the diversification of available financing tools.

At the same time, this study examines the relationship between P2P Lending and the traditional banking system, highlighting that the two models do not necessarily operate in direct competition but often function complementarily within the broader framework of the digital transformation of the banking industry. The economic crisis in Greece significantly affected public trust in banks and increased interest in alternative financing solutions.

Particular emphasis is placed on the regulatory framework, with special attention to the European Crowdfunding Service Providers Regulation (ECSPR) (EU Regulation 2020/1503), which establishes a harmonized framework for the operation of crowdfunding platforms across the European Union, enhancing transparency and investor protection. In Greece, this framework is implemented through relevant legislative provisions and the supervision of the Hellenic Capital Market Commission.

Furthermore, the study analyzes the risks and challenges associated with P2P Lending, including credit risk management, the limited institutional protection available to investors, as well as cybersecurity and data protection concerns arising from the fully digital nature of these platforms.

Finally, through qualitative research based on interviews with banking executives, the findings indicate that P2P Lending is recognized as an innovative and flexible financing tool. However, concerns remain regarding security, trust, and the adequacy of information provided to participants. Overall, P2P Lending does not replace the traditional banking system but contributes to its gradual transformation, operating primarily as a complementary financing mechanism.

Keywords: Peer-to-Peer Lending, Alternative Finance, Crowdfunding, Digital Transformation

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Abstract.....	Error! Bookmark not defined.
Περιεχόμενα.....	6
1. Εισαγωγή	8
2. Ο τραπεζικός δανεισμός σήμερα.....	10
2.1 Τι είναι ο τραπεζικός δανεισμός.....	11
2.2 Είδη τραπεζικών δανείων	11
2.2.1 Κατηγορίες Δανείων Ανάλογα με τον σκοπό της χορήγησης τους.....	12
2.2.2 Κατηγορίες Δανείων Ανάλογα με την διάρκεια αποπληρωμής τους	12
2.2.3 Κατηγορίες Δανείων Ανάλογα με το επιτόκιο τους	13
2.2.4 Άλλες σύγχρονες μορφές τραπεζικού δανεισμού	14
2.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα τραπεζικού δανεισμού	14
2.3.1 Πλεονεκτήματα του τραπεζικού δανεισμού	14
2.3.2 Μειονεκτήματα του τραπεζικού δανεισμού	15
2.4 Ο Τραπεζικός Δανεισμός στην Ελλάδα: Σύγχρονη Πραγματικότητα.....	15
3. Το Crowdfunding: Βασικές έννοιες και κατηγορίες	17
3.1 Ορισμός και βασικές έννοιες.....	17
3.2 Βασικές κατηγορίες του crowdfunding	18
3.2.1 Συμμετοχική χρηματοδότηση βάσει δωρεάς.....	18
3.2.2 Συμμετοχική χρηματοδότηση βάσει ανταμοιβής	20
3.2.3 Συμμετοχική δανειοδότηση από ιδιώτες.....	20
3.2.4 Συμμετοχική χρηματοδότηση με έκδοση μετοχών.....	21
3.3 Τύποι χρηματοδοτικών μοντέλων: Keep It All και All Or Nothing.....	22
4. Ο δανεισμός μεταξύ Ιδιωτών (Peer-to-Peer Lending).....	24
4.1 Ορισμός και βασικά χαρακτηριστικά του P2P Lending.....	26
4.2 Διαδικασία λειτουργίας του P2P Lending	26
4.3 Πλατφόρμες και εξέλιξη του P2P Lending.....	28
4.4 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Peer-to-Peer Lending.....	29
4.5 Τεχνολογικές Καινοτομίες στο P2P Lending.....	30
5. Η Επίδραση του peer to peer lending στον τραπεζικό κλάδο.....	32
5.1 Ανταγωνιστική Πρόκληση για τον Τραπεζικό Κλάδο	32
5.2 Στρατηγικές Προσαρμογής των Τραπεζών.....	34
5.3 Κίνδυνοι Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.....	37
6. Ρυθμιστικό πλαίσιο και ασφάλεια στο P2P lending.....	39
6.1 Το Ευρωπαϊκό Ρυθμιστικό Πλαίσιο	39
6.2 Το Ελληνικό Ρυθμιστικό Πλαίσιο	40
6.3 Ζητήματα Κυβερνοασφάλειας και Προστασίας Δεδομένων	41
7. Ερευνητική μεθοδολογία και αποτελέσματα συνεντεύξεων	42
7.1 Μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας.....	42
7.2 Ερωτήσεις Συνεντεύξεων.....	43
7.2.1 Περιορισμοί της Έρευνας.....	43
7.3 Αποτελέσματα - Θεματική Ανάλυση Συνεντεύξεων.....	44
7.3.1 Ταχύτητα και Ευελιξία ως Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα του P2P.....	44

7.3.2 Εμπιστοσύνη και ασφάλεια	44
7.3.3 Προοπτικές Συνεργασίας Τραπεζών και Πλατφορμών P2P	45
7.3.4 Digital Banking έναντι P2P Lending	45
7.3.5 Διαχείριση Αθέτησης και Νομική Προστασία	45
7.3.6 Ασύμμετρη πληροφόρηση και διαφάνεια	46
7.4 Συνολική Αξιολόγηση Ευρημάτων	46
8. Συμπεράσματα	48
Βιβλιογραφία	50
Παράρτημα Α: Ερωτήσεις και απαντήσεις συνεντεύξεων	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει μεταβληθεί σημαντικά κατά τις τελευταίες δεκαετίες, κυρίως λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της τεχνολογίας και την συνδρομή αυτής στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Οι παραδοσιακές τράπεζες, οι οποίες ιστορικά κατείχαν κυρίαρχο ρόλο στη χρηματοδότηση της οικονομίας, αντιμετωπίζουν πλέον αυξανόμενες προκλήσεις από νέες μορφές χρηματοοικονομικής καινοτομίας και εναλλακτικών μορφών δανεισμού. Στο επίκεντρο αυτής της αλλαγής βρίσκεται το φαινόμενο του Peer-to-Peer (P2P) Lending ή αλλιώς δανεισμός μεταξύ ιδιωτών, μια μορφή αποκεντρωμένης χρηματοδότησης που εκμεταλλεύεται τη δύναμη του διαδικτύου και των ψηφιακών πλατφορμών για να συνδέει άμεσα δανειολήπτες και επενδυτές, παρακάμπτοντας το παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα. Η ανάπτυξη του P2P Lending συνδέεται άμεσα με τις συνέπειες της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, η οποία κλόνισε την εμπιστοσύνη προς το παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα και περιόρισε σημαντικά τη διαθεσιμότητα της τραπεζικής χρηματοδότησης.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 ανέδειξε τα δομικά αδύνατα σημεία του παραδοσιακού τραπεζικού μοντέλου και εδραίωσε ένα κλίμα δυσπιστίας έναντι των τραπεζών σε πολλές χώρες. Για την Ελλάδα, η κρίση αυτή ενισχύθηκε από τη δημοσιονομική κρίση του 2010–2018, η οποία οδήγησε σε εφαρμογή κεφαλαιακών ελέγχων και σε δραστική μείωση της πιστοδοτικής ικανότητας των εγχώριων τραπεζών (Τσιτσιλώνης, 2019). Ο περιορισμός της διαθεσιμότητας τραπεζικής χρηματοδότησης, ιδίως για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και νοικοκυριά, δημιούργησε ένα κενό που τα εναλλακτικά χρηματοδοτικά μοντέλα φιλοδοξούν να καλύψουν.

Το P2P Lending δεν αποτελεί απλώς μία ακόμη τεχνολογική καινοτομία στον χρηματοπιστωτικό κλάδο, αλλά συνιστά θεμελιώδη αναδιάρθρωση της λογικής της χρηματοδότησης αφού επιτρέπει σε ιδιώτες και επιχειρήσεις να αντλούν κεφάλαια από πληθώρα διαδικτυακών επενδυτών, εξαλείφοντας την ανάγκη τραπεζικής μεσολάβησης και προσφέροντας συχνά χαμηλότερα επιτόκια για τους δανειολήπτες και υψηλότερες αποδόσεις για τους επενδυτές (Verstein, 2017). Ωστόσο, παράλληλα με τις ευκαιρίες που δημιουργεί, το μοντέλο αυτό εγείρει σημαντικά ζητήματα ρυθμιστικής εποπτείας, διαχείρισης κινδύνου και προστασίας καταναλωτή.

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποσκοπεί στην ολοκληρωμένη ανάλυση του P2P Lending σε συνάρτηση με τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό. Μέσα από συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση και ποιοτική έρευνα με τη μορφή συνεντεύξεων, επιχειρείται η αποτίμηση των δυνατοτήτων και των περιορισμών του P2P Lending, η διερεύνηση της επίδρασής του στον τραπεζικό κλάδο και η ανάλυση του ρυθμιστικού πλαισίου που το διέπει σε ευρωπαϊκό και ελληνικό επίπεδο. Η εργασία οργανώνεται ως εξής: τα κεφάλαια 2 και 3 εξετάζουν τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό και τον ευρύτερο θεσμό του crowdfunding αντίστοιχα ενώ το

κεφάλαιο 4 αναλύει διεξοδικά το P2P Lending, τα κεφάλαια 5 και 6 εξετάζουν την επίδρασή του και το ρυθμιστικό του πλαίσιο, το κεφάλαιο 7 παρουσιάζει τη μεθοδολογία και τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας και το κεφάλαιο 8 συνοψίζει τα συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Ο τραπεζικός δανεισμός αποτελεί έναν από τους βασικότερους μηχανισμούς χρηματοδότησης της σύγχρονης οικονομίας, εξυπηρετώντας τόσο τις ανάγκες των νοικοκυριών όσο και των επιχειρήσεων. Μέσω της χορήγησης δανείων, οι τράπεζες διοχετεύουν ρευστότητα στην οικονομία, ενισχύοντας την κατανάλωση, τις επενδύσεις και την επιχειρηματική δραστηριότητα. Παράλληλα, συμβάλλουν στη διαχείριση και ανακατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τα κριτήρια που χρησιμοποιούν οι ελληνικές τράπεζες σήμερα ενσωματώνουν τόσο ποσοτικούς παράγοντες (εισόδημα, υπάρχον χρέος, αξία εξασφαλίσεων) όσο και ποιοτικούς (επαγγελματική σταθερότητα, ιστορικό συνεργασίας με την τράπεζα).

Τα τελευταία χρόνια, ο τραπεζικός κλάδος έχει επηρεαστεί σημαντικά από τις τεχνολογικές εξελίξεις, την αυστηροποίηση του κανονιστικού πλαισίου και τις μεταβολές στη συμπεριφορά των καταναλωτών. Οι τράπεζες έχουν προχωρήσει σε εκτεταμένο ψηφιακό μετασχηματισμό, επενδύοντας σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες και συστήματα αυτοματοποιημένης αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Παράλληλα, η εφαρμογή αυστηρότερων εποπτικών κανόνων μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 επηρέασε σημαντικά τις πρακτικές χορήγησης δανείων, με στόχο τον περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου και την ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

Η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας αποτελεί μία από τις σημαντικότερες διαδικασίες στον τραπεζικό δανεισμό. Τα πιστωτικά ιδρύματα λαμβάνουν υπόψη τόσο ποσοτικά κριτήρια, όπως το εισόδημα, οι υφιστάμενες δανειακές υποχρεώσεις και η αξία των εξασφαλίσεων, όσο και ποιοτικά στοιχεία, όπως η επαγγελματική σταθερότητα και το ιστορικό συναλλαγών του πελάτη με την τράπεζα. Τα τελευταία χρόνια, αρκετές ελληνικές τράπεζες έχουν επενδύσει στην ανάπτυξη εσωτερικών αλγορίθμων αξιολόγησης, αξιοποιώντας μεγαλύτερο εύρος δεδομένων με στόχο τη μείωση της υποκειμενικής κρίσης και την επιτάχυνση της διαδικασίας έγκρισης.

Παράλληλα, η λειτουργία των τραπεζών στην Ευρώπη διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III (Basel III), το οποίο θεσπίστηκε μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Οι νέες απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας, ρευστότητας και διαχείρισης κινδύνου ενίσχυσαν τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, αλλά ταυτόχρονα αύξησαν το κόστος χορήγησης δανείων, ιδιαίτερα για κατηγορίες υψηλότερου κινδύνου, όπως οι νεοσύστατες επιχειρήσεις και τα μη εξασφαλισμένα καταναλωτικά δάνεια (EBA, 2022).

Παρά την τεχνολογική πρόοδο, η μετάβαση στις ψηφιακές τραπεζικές υπηρεσίες δημιουργεί νέες προκλήσεις. Η χρήση ηλεκτρονικών εφαρμογών απαιτεί υψηλότερο επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων από τους χρήστες, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε φαινόμενα ψηφιακού αποκλεισμού, ιδιαίτερα για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας ή

περιορισμένης εξοικείωσης με την τεχνολογία. Για τον λόγο αυτό, η συνύπαρξη φυσικών καταστημάτων και ψηφιακών καναλιών εξακολουθεί να θεωρείται αναγκαία για σημαντικό μέρος του πληθυσμού (EBA, 2022).

2.1 Τι είναι ο τραπεζικός δανεισμός

Σύμφωνα με το άρθρο 806¹ του Αστικού Κώδικα, «Με τη σύμβαση του δανείου ο ένας από τους συμβαλλομένους μεταβιβάζει στον άλλον κατά κυριότητα χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα, και αυτός έχει υποχρέωση να αποδώσει άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας». Ο τραπεζικός δανεισμός αποτελεί θεμελιώδη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων και τον βασικό μηχανισμό χρηματοδότησης της οικονομικής δραστηριότητας, τόσο σε επίπεδο νοικοκυριών όσο και επιχειρήσεων. Μέσω του δανεισμού, οι τράπεζες κινητοποιούν τα κεφάλαια που διαθέτουν από τις καταθέσεις και άλλες πηγές άντλησης ρευστότητας, ανακατανέμοντας τα στην οικονομία με σκοπό τη χρηματοδότηση της κατανάλωσης, των επενδύσεων και της επιχειρηματικής δραστηριότητας (Casu et al., 2022).

Ο τραπεζικός δανεισμός εντάσσεται σε ένα πλέγμα νομικών, κανονιστικών και εποπτικών απαιτήσεων. Σύμφωνα με τον Νόμο 4438/2016 (Άρθρο 17)², κάθε πιστωτικός φορέας υποχρεούται να προβεί σε ενδελεχή αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη πριν από τη χορήγηση δανείου, με στόχο τον περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου και την προστασία του καταναλωτή. Η υποχρέωση αυτή αντικατοπτρίζει μια ευρύτερη εποπτική λογική που αναδύθηκε ιδίως μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, κατά την οποία η ανεπαρκής αξιολόγηση πιστωτικού κινδύνου οδήγησε σε συσσώρευση μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο (Ζοπουνίδης & Λεμονάκης, 2009).

Η σύγχρονη τραπεζική θεωρία αντιμετωπίζει τον δανεισμό ως διαδικασία μετατροπής ρευστότητας και λήξης, μιας και οι τράπεζες δέχονται βραχυπρόθεσμες καταθέσεις και τις μετατρέπουν σε μακροπρόθεσμα δάνεια, επιτελώντας έναν κοινωνικά χρήσιμο ρόλο στη μετατροπή της αποταμίευσης σε επενδύσεις (Diamond & Dybvig, 1983, όπως αναφέρεται σε Casu et al., 2022). Ωστόσο, αυτή η λειτουργία εγκυμονεί ενδογενή κίνδυνο ρευστότητας και φερεγγυότητας, ο οποίος καθίσταται ιδιαίτερα εμφανής σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Για τον λόγο αυτό, η τραπεζική εποπτεία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών καθορίζει αυστηρά κριτήρια κεφαλαιακής επάρκειας, ρευστότητας και διαχείρισης κινδύνου (EBA, 2022).

2.2 Είδη τραπεζικών δανείων

Τα είδη δανείων κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με διάφορους παράγοντες, όπως είναι ο σκοπός της χορήγησης τους, η διάρκεια αποπληρωμής, ο τρόπος

¹ <https://www.lawspot.gr/nomothesia/astikos-kodikas/arthro-806-astikos-kodikas-ennoia/>

² <https://www.taxheaven.gr/law/4438/2016>

αποπληρωμής ή ακόμα και το κοινό στο οποίο απευθύνονται. Οι πιο βασικές κατηγορίες για την διάκριση τους είναι οι εξής:

2.2.1 Κατηγορίες Δανείων Ανάλογα με τον σκοπό της χορήγησης τους

Τα τραπεζικά δάνεια κατηγοριοποιούνται κατά πρώτον ανάλογα με τον σκοπό για τον οποίο χορηγούνται. Η τριμερής διάκριση σε στεγαστικά, καταναλωτικά και επιχειρηματικά δάνεια αποτελεί τη βασικότερη ταξινόμηση στην ελληνική και ευρωπαϊκή τραπεζική πρακτική (Κουλορίδας, 2019).

Τα στεγαστικά δάνεια χρησιμοποιούνται για την αγορά ή ανέγερση κατοικίας ή άλλου ακινήτου και χαρακτηρίζονται από μακροπρόθεσμη διάρκεια αποπληρωμής, η οποία μπορεί να φτάσει έως και 30 χρόνια³. Στα περισσότερα στεγαστικά δάνεια, το ίδιο το ακίνητο λειτουργεί ως ενέχυρο, παρέχοντας εξασφάλιση στο πιστωτικό ίδρυμα. Η αγορά στεγαστικών δανείων έχει αντιμετωπίσει μεγάλες προκλήσεις στην Ελλάδα λόγω της μείωσης της αξίας των ακινήτων κατά τη δεκαετία 2010-2020 και της αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων (Τσιτσιλώνης, 2019).

Τα καταναλωτικά δάνεια, γνωστά και ως προσωπικά δάνεια, απευθύνονται σε ιδιώτες και καλύπτουν προσωπικές ανάγκες, όπως η αγορά οικιακής, η εκπαίδευση ή οι διακοπές. Σύμφωνα με τους Casu et al. (2022), τα καταναλωτικά δάνεια μπορεί να είναι μη εγγυημένα ή εγγυημένα με ακίνητα ή άλλα περιουσιακά στοιχεία. Η κατηγορία αυτή έχει αναπτυχθεί σημαντικά με την εξάπλωση της πιστωτικής κάρτας ως μέσου άμεσης χρηματοδότησης καταναλωτικών δαπανών. Άξιο αναφοράς είναι ότι η καταναλωτική πίστωση στην Ελλάδα παρουσιάζει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, ο δείκτης καταναλωτικής πίστωσης προς ΑΕΠ στην Ελλάδα παραμένει χαμηλότερος από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αντισταθμίζοντας τόσο την περιοριστική τραπεζική πολιτική κατά τα χρόνια της κρίσης όσο και την αυξημένη επιφυλακτικότητα νοικοκυριών απέναντι στον δανεισμό. Ωστόσο, από το 2021 παρατηρείται σταδιακή αύξηση της ζήτησης για καταναλωτικά δάνεια, ιδίως για αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων, ανακαίνιση κατοικιών και εκπαίδευση. Αυτή η τάση αναμένεται να συνεχιστεί, δημιουργώντας ευκαιρίες τόσο για τις παραδοσιακές τράπεζες όσο και για πλατφόρμες P2P που μπορούν να προσφέρουν ευέλικτες και ταχείες λύσεις καταναλωτικής πίστωσης (Τσιτσιλώνης, 2019).

Τα επιχειρηματικά δάνεια χορηγούνται σε νομικά πρόσωπα με σκοπό τη χρηματοδότηση επιχειρηματικών αναγκών, όπως η απόκτηση πάγιου εξοπλισμού, η χρηματοδότηση κεφαλαίου κίνησης ή η υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων. Τα δάνεια αυτά διαφοροποιούνται σημαντικά από τα καταναλωτικά ως προς τα κριτήρια αξιολόγησης, τις εξασφαλίσεις και τη δομή αποπληρωμής (Casu et al., 2022). Ιδιαίτερο πρόβλημα αποτελεί η πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στη χρηματοδότηση, καθώς η ασύμμετρη πληροφόρηση και η έλλειψη εξασφαλίσεων αυξάνουν το κόστος δανεισμού τους (OECD, 2020).

³ Casu Girardone, & Molyneux, (2022), σ. 31.

2.2.2 Κατηγορίες Δανείων Ανάλογα με την διάρκεια αποπληρωμής τους

Ανάλογα με τη χρονική διάρκεια αποπληρωμής τους, τα τραπεζικά δάνεια διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Η διάρκεια του δανείου αποτελεί βασικό παράγοντα διαμόρφωσης τόσο του κόστους χρηματοδότησης όσο και του πιστωτικού κινδύνου, ενώ συνδέεται άμεσα με τον σκοπό για τον οποίο χορηγείται η χρηματοδότηση.

Τα βραχυπρόθεσμα δάνεια έχουν διάρκεια έως δύο έτη και καλύπτουν κυρίως ανάγκες άμεσης ρευστότητας ή κεφαλαίου κίνησης. Λόγω του περιορισμένου χρονικού ορίζοντα αποπληρωμής, χαρακτηρίζονται από υψηλότερη ετήσια επιβάρυνση, καθώς η τράπεζα αναλαμβάνει μεγαλύτερη αβεβαιότητα ως προς τη σταθερότητα της αποπληρωμής (Κουλορίδας, 2019).

Τα μεσοπρόθεσμα δάνεια, με διάρκεια από δύο έως πέντε έτη, αποτελούν ενδιάμεση μορφή χρηματοδότησης και χρησιμοποιούνται κυρίως για επενδύσεις πάγιου εξοπλισμού ή άλλες επιχειρηματικές ανάγκες μέσης κλίμακας. Συνδυάζουν σχετικά πιο ευνοϊκούς όρους σε σχέση με τα βραχυπρόθεσμα δάνεια, διατηρώντας παράλληλα έναν εύλογο χρονικό ορίζοντα αποπληρωμής.

Αντίστοιχα, τα μακροπρόθεσμα δάνεια υπερβαίνουν τα πέντε έτη και συνδέονται κυρίως με στεγαστική χρηματοδότηση ή σημαντικές επενδυτικές δαπάνες. Η εκτεταμένη διάρκεια αποπληρωμής επιτρέπει χαμηλότερες περιοδικές δόσεις, αλλά αυξάνει την έκθεση σε μακροοικονομικούς κινδύνους, όπως οι μεταβολές των επιτοκίων και του οικονομικού κύκλου (Casu et al., 2022).

2.2.3 Κατηγορίες Δανείων Ανάλογα με το επιτόκιο τους.

Με τον όρο επιτόκιο εννοούμε το κόστος που καταβάλλει ο πελάτης για τη χρήση των κεφαλαίων της τράπεζας, το οποίο εκφράζεται ως ποσοστό επί του συνολικού ποσού του δανείου. Σύμφωνα με τους Ζαπουνίδη και Λεμονάκη, η διακρίση γίνεται σε σταθερό και κυμαινόμενο επιτόκιο το οποίο και αποτελεί κρίσιμη απόφαση για τον δανειολήπτη, καθώς επηρεάζει τόσο το συνολικό κόστος όσο και το επίπεδο βεβαιότητας στις μελλοντικές υποχρεώσεις αποπληρωμής.

Το Σταθερό Επιτόκιο, όπως και το όνομα του, είναι αυτό που παραμένει αμετάβλητο για όλη τη διάρκεια του δανείου. Προσφέρει μεγαλύτερη σιγουριά στους δανειζόμενους, καθώς τους εξασφαλίζει ότι η δόση του δανείου δεν πρόκειται να αλλάξει μέχρι και την πλήρη αποπληρωμή του.

Αντίθετα το Μεταβλητό (ή Κυμαινόμενο) Επιτόκιο είναι όταν το επιτόκιο δεν μένει σταθερό αλλά μεταβάλλεται περιοδικά βάσει των δεικτών της αγοράς. Αποτελείται από ένα επιτόκιο αναφοράς (όπως το Euribor) και από ένα περιθώριο επιτοκίου (spread). Αυτός ο τύπος επιτοκίου προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία, αλλά ο δανειολήπτης εκτίθεται περισσότερο στον κίνδυνο αλλαγών της αγοράς, καθώς οι δόσεις του δανείου, μπορούν να αυξηθούν ή και να μειωθούν ανάλογα με τις εκάστοτε μεταβολές των επιτοκίων.

Ορισμένα δάνεια συνδυάζουν σταθερό και κυμαινόμενο επιτόκιο, έτσι ώστε ένα μέρος του ποσού να διατηρεί σταθερό επιτόκιο ενώ το υπόλοιπο να μεταβάλλεται σύμφωνα με τις συνθήκες της αγοράς. Ένας τέτοιος συνδυασμός παρέχει στον δανειολήπτη μερική ασφάλεια, ενώ ταυτόχρονα του δίνει τη δυνατότητα ευελιξίας στην αποπληρωμή. Το σταθερό επιτόκιο παραμένει αμετάβλητο για όλη τη διάρκεια του δανείου, προσφέροντας ασφάλεια και προβλεψιμότητα.

2.2.4 Άλλες σύγχρονες μορφές τραπεζικού δανεισμού

Αρχικά, η πιστωτική κάρτα λειτουργεί ως μια μορφή δανεισμού από την τράπεζα, που επιτρέπει στον κάτοχο της να πραγματοποιεί αγορές μέχρι ένα προκαθορισμένο πιστωτικό όριο, χωρίς να απαιτείται να έχει τα χρήματα άμεσα διαθέσιμα στον λογαριασμό του. Έτσι, ο χρήστης μπορεί να χρησιμοποιήσει την κάρτα για την αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών και να επιλέξει να αποπληρώσει το ποσό αργότερα, είτε πλήρως στο τέλος του μήνα είτε σε δόσεις.

Επιπλέον, υπάρχουν ειδικά δάνεια που ανταποκρίνονται σε σύγχρονες ανάγκες, όπως τα πράσινα δάνεια και τα επιδοτούμενα δάνεια, τα οποία χορηγούνται συνήθως από κυβερνητικούς οργανισμούς σε συνεργασία με τις τράπεζες. Ο ουσιαστικός σκοπός τους, είναι να υποστηρίξουν έργα και πρωτοβουλίες που ενισχύουν την αειφόρο ανάπτυξη και προάγουν την οικολογική βιωσιμότητα. Άξιο αναφοράς είναι και τα δάνεια για νεοφυείς επιχειρήσεις (startups), που στοχεύουν στην υποστήριξη μικρών επιχειρήσεων ή καινοτόμων επενδύσεων.

Τέλος, η έκδοση μιας εγγυητικής επιστολής είναι μια διαδικασία κατά την οποία η τράπεζα δεσμεύεται να καλύψει τις οικονομικές υποχρεώσεις του πελάτη σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεών του προς κάποιον τρίτο.

2.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του τραπεζικού δανεισμού

Ο τραπεζικός δανεισμός αποτελεί έναν από τους πιο καθιερωμένους μηχανισμούς χρηματοδότησης της οικονομίας, καθώς επιτρέπει τη διοχέτευση κεφαλαίων από το τραπεζικό σύστημα προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Μέσω αυτής της διαδικασίας, ενισχύεται η κατανάλωση, υποστηρίζεται η επιχειρηματική δραστηριότητα και διευκολύνεται η υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων. Ωστόσο, η λειτουργία του τραπεζικού δανεισμού δεν είναι μονοδιάστατη, καθώς συνοδεύεται τόσο από σημαντικά πλεονεκτήματα όσο και από ουσιαστικούς περιορισμούς.

2.3.1 Πλεονεκτήματα του τραπεζικού δανεισμού

Σε επίπεδο πλεονεκτημάτων, ο τραπεζικός δανεισμός προσφέρει ένα ιδιαίτερα ασφαλές και θεσμικά κατοχυρωμένο πλαίσιο χρηματοδότησης. Η λειτουργία των τραπεζών διέπεται από αυστηρούς κανονισμούς και εποπτικούς μηχανισμούς, γεγονός που ενισχύει τη διαφάνεια των συναλλαγών και μειώνει τον κίνδυνο καταχρηστικών πρακτικών. Παράλληλα, οι τράπεζες διαθέτουν εξειδικευμένα εργαλεία αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας και σημαντική εμπειρία στη διαχείριση πιστωτικού

κινδύνου, γεγονός που τους επιτρέπει να προσφέρουν οργανωμένες και διαφοροποιημένες λύσεις χρηματοδότησης (Casu et al., 2022).

Επιπλέον, ο τραπεζικός δανεισμός παρέχει τη δυνατότητα χορήγησης μεγάλων χρηματικών ποσών, κάτι που είναι κρίσιμο για την υλοποίηση επενδύσεων υψηλού κόστους, όπως η αγορά ακινήτων ή η χρηματοδότηση επιχειρηματικών επεκτάσεων. Η πρόσβαση σε σημαντική ρευστότητα καθιστά τις τράπεζες βασικό πυλώνα της οικονομικής ανάπτυξης, καθώς λειτουργούν ως ενδιάμεσοι μεταξύ αποταμιευτών και δανειοληπτών.

Η αποπληρωμή σε δόσεις διευκολύνει τον οικονομικό προγραμματισμό και την ορθή διαχείριση της ρευστότητας, ενώ η λειτουργία των τραπεζών υπό κανόνες και εποπτεία εξασφαλίζει αξιοπιστία και ασφάλεια για τους δανειολήπτες. Τονίζεται ότι η ύπαρξη διαφορετικών τύπων δανείων στις τράπεζες, (στεγαστικά, καταναλωτικά, επιχειρηματικά, ή δάνεια για νεοφυείς επιχειρήσεις) επιτρέπει την επιλογή προϊόντων που ανταποκρίνονται με ακρίβεια στις ανάγκες κάθε δανειολήπτη. Τέλος, η δυνατότητα επιλογής μεταξύ σταθερού, κυμαινόμενου ή συνδυαστικού επιτοκίου προσφέρει ταυτόχρονα ευελιξία και ασφάλεια, καθιστώντας τον τραπεζικό δανεισμό ένα πολύτιμο εργαλείο χρηματοδότησης για ιδιώτες και επιχειρήσεις.

2.3.2 Μειονεκτήματα του τραπεζικού δανεισμού

Παρά τα πλεονεκτήματά του, ο τραπεζικός δανεισμός παρουσιάζει σημαντικά μειονεκτήματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τους δανειολήπτες.

Ωστόσο, τα μειονεκτήματα είναι εξίσου σημαντικά. Το υψηλό κόστος λόγω τόκων, προμηθειών και εξόδων διαχείρισης καθιστά τον τραπεζικό δανεισμό πολλές φορές απαγορευτικό για φτωχότερα νοικοκυριά ή νέες επιχειρήσεις χωρίς ιστορικό πιστοληπτικής ικανότητας. Οι αυστηρές απαιτήσεις εξασφάλισεων αποκλείουν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού από την πρόσβαση σε πίστωση. Ουσιαστικό μειονέκτημα αποτελούν ακόμα η γραφειοκρατία και ο χρόνος διεκπεραίωσης των αιτημάτων δανεισμού, που αποθαρρύνουν πολλούς υποψήφιους δανειολήπτες, ειδικά όσους χρειάζονται άμεση χρηματοδότηση. Τέλος, η συμπεριφορά των τραπεζών η τάση τους να περιορίζουν την πιστωτική επέκταση ακριβώς όταν η οικονομία τη χρειάζεται περισσότερο αποτελεί ένα διαρθρωτικό πρόβλημα που επέτεινε τις συνέπειες της κρίσης σε πολλές χώρες (OECD, 2020).

2.4 Ο Τραπεζικός Δανεισμός στην Ελλάδα: Σύγχρονη Πραγματικότητα

Η ελληνική τραπεζική αγορά χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης, με τέσσερις συστημικές τράπεζες (Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Τράπεζα Πειραιώς) να ελέγχουν το μεγαλύτερο τμήμα της αγοράς. Η οικονομική κρίση άφησε ως κληρονομιά ένα σημαντικό απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs), που στην κορύφωσή τους αντιπροσώπευαν πάνω από το 45% του συνόλου των δανείων, επιβαρύνοντας σημαντικά την ικανότητα των τραπεζών να χορηγούν νέα δάνεια (Τσιτσιλώνης, 2019).

Η εφαρμογή κεφαλαιακών ελέγχων κατά την περίοδο 2015-2019 περιόρισε δραστικά τόσο τις τραπεζικές εργασίες όσο και την πρόσβαση επιχειρήσεων και νοικοκυριών στη χρηματοδότηση, δημιουργώντας ένα κενό που αναζητεί κάλυψη από εναλλακτικές πηγές. Από το 2020 και εξής, παρατηρείται σταδιακή ανάκαμψη της πιστωτικής επέκτασης, ιδίως σε επιχειρηματικά δάνεια, υποστηριζόμενη από ευνοϊκές ευρωπαϊκές πολιτικές (ΤΕΠΙΧ, Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων). Ωστόσο, ο ρυθμός ανάκαμψης παραμένει βραδύτερος σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, δημιουργώντας ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης για εναλλακτικά μοντέλα χρηματοδότησης (Δασκαλάκης & Γεωργιτσέας, 2023).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΟ CROWDFUNDING: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Η συμμετοχική χρηματοδότηση (crowdfunding) αποτελεί μία από τις σημαντικότερες εξελίξεις στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, καθώς εισάγει ένα νέο μοντέλο άντλησης κεφαλαίων που βασίζεται στη συλλογική συμμετοχή πολλών μικρών επενδυτών μέσω διαδικτυακών πλατφορμών. Σε αντίθεση με το παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα, όπου η χρηματοδότηση παρέχεται από έναν ενδιάμεσο χρηματοπιστωτικό οργανισμό, το crowdfunding επιτρέπει την άμεση διασύνδεση χρηματοδοτών και χρηματοδοτούμενων, αξιοποιώντας την τεχνολογία και το διαδίκτυο ως βασικό μηχανισμό διαμεσολάβησης.

3.1 Ορισμός και βασικές έννοιες

Τα τελευταία χρόνια, η ραγδαία ανάπτυξη του διαδικτύου και η εξοικείωση των χρηστών με τις ψηφιακές συναλλαγές έχουν ενισχύσει σημαντικά τη δημοτικότητα του crowdfunding, το οποίο αποτελεί μια μορφή εναλλακτικής χρηματοδότησης, που επιτρέπει τη συγκέντρωση κεφαλαίων απευθείας από ένα ευρύ κοινό, παρακάμπτοντας τα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ο όρος crowdfunding προέρχεται από την αγγλική λέξη crowd, που σημαίνει πλήθος, και funding, που σημαίνει χρηματοδότηση και μεταφράζεται ως «χρηματοδότηση από το πλήθος», καθώς το συνολικό ποσό που συγκεντρώνεται από πολλούς μικρούς χρηματοδότες παρέχει το απαραίτητο κεφάλαιο για την υλοποίηση ενός project, μέσω κάποιων ειδικών διαδικτυακών πλατφορμών. Πιο συγκεκριμένα, το crowdfunding αποτελεί την χρηματοδότηση ενός έργου (project) από ένα σύνολο μικρών ποσών που προσφέρονται από πολλούς διαφορετικούς χρήστες χωρίς την ύπαρξη κάποιου χρηματοοικονομικού διαμεσολαβητή. (Δασκαλάκης και Γεωργιτσέας (2023).

Η έννοια αυτή διαφοροποιείται ριζικά από τις παραδοσιακές μορφές χρηματοδότησης, καθώς εκδημοκρατίζει την πρόσβαση στα κεφάλαια, επιτρέπει σε έναν μεγάλο αριθμό μικρών χρηματοδοτών να συμβάλουν στη χρηματοδότηση έργων στα οποία πιστεύουν, και δημιουργεί ταυτόχρονα κοινότητες υποστηρικτών γύρω από ένα έργο ή ιδέα (Baeck et al., 2014). Η ψηφιακή διαμεσολάβηση μέσω πλατφορμών μειώνει δραστικά το κόστος συναλλαγών και επιτρέπει σε δανειζόμενους ακόμα και με μικρό αρχικό κεφάλαιο να βρουν χρηματοδότες σε ολόκληρο τον κόσμο.

Το παγκόσμιο οικοσύστημα crowdfunding παρουσιάζει εντυπωσιακή ανάπτυξη κατά την τελευταία δεκαετία. Σύμφωνα με στοιχεία της Cambridge Centre for Alternative Finance (Ziegler et al., 2021), η παγκόσμια αγορά εναλλακτικής χρηματοδότησης ξεπέρασε τα 300 δισεκατομμύρια δολάρια το 2020, με την Κίνα να

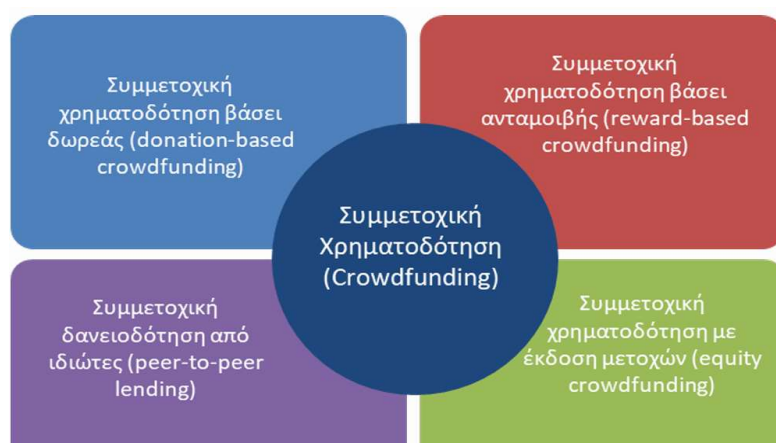
κατέχει τη μεγαλύτερη μερίδα της αγοράς, ακολουθούμενη από τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στην Ευρώπη, η αγορά εναλλακτικής χρηματοδότησης παρουσίασε σημαντική ανάπτυξη, με κυρίαρχες πλατφόρμες να εδρεύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία, τη Γαλλία και τη Σουηδία.

3.2 Βασικές κατηγορίες του crowdfunding

Σύμφωνα με τους Δασκαλάκη και Γεωργιτσέα (2023),⁴ υπάρχουν τέσσερις βασικές κατηγορίες του crowdfunding:

- 1) βάσει δωρεών (donation based),
- 2) βάσει ανταμοιβής (reward based),
- 3) βάσει δανειακών κεφαλαίων από ιδιώτες (peer to peer lending) και
- 4) βάσει έκδοσης μετοχών (equity based)

Οι παραπάνω κατηγορίες διαφοροποιούνται ως προς τον χαρακτήρα της συναλλαγής, το είδος της ανταμοιβής και το επίπεδο ρίσκου που αναλαμβάνουν οι χρηματοδότες. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστεί εκτενής ανάλυση της κάθε μορφής.

Δασκαλάκης και Γεωργιτσέας (2023) σ.202: "Γράφημα 7.2 Βασικές κατηγορίες συμμετοχικής χρηματοδότησης"

3.2.1 Συμμετοχική χρηματοδότηση βάσει δωρεάς.

Η πρωταρχική μορφή του Crowdfunding, το μοντέλο των δωρεών,⁵ αποτελεί έναν ψηφιακό μηχανισμό συγκέντρωσης πόρων για φιλανθρωπικούς, κοινωνικούς ή

⁴ Δασκαλάκης και Γεωργιτσέας (2023) σ.202

⁵ <https://media.nesta.org.uk/documents/understanding-alternative-finance-2014.pdf> σ.84

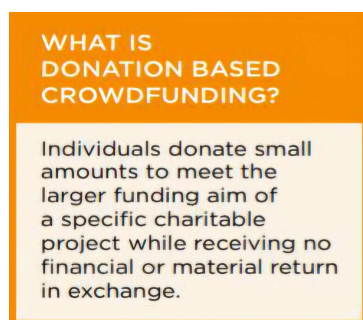
Δασκαλάκης και Γεωργιτσέας (2023) σ.203-205

Indiegogo. Greek Bailout Fund by Thom Feeney.

ανθρωπιστικούς σκοπούς αφού μέσα από εξειδικευμένες ψηφιακές πλατφόρμες, οι διοργανωτές κινητοποιούν μια ευρεία διαδικτυακή κοινότητα, η οποία καλείται να συνεισφέρει οικονομικά στην ολοκλήρωση ενός κοινωφελούς έργου. Το δομικό χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τη συμμετοχική χρηματοδότηση βάσει δωρεάς από τις υπόλοιπες κατηγορίες είναι ο μη ανταποδοτικός χαρακτήρας της συναλλαγής.

Πλατφόρμες όπως το GoFundMe και το JustGiving αντιπροσωπεύουν το πιο γνωστό παράδειγμα αυτού του μοντέλου (Baeck et al., 2014). Η αποτελεσματικότητά του βασίζεται στη δυνατότητα μαζικής κινητοποίησης μικρών ποσών από μεγάλο αριθμό ατόμων, γεγονός που επιτρέπει τη συγκέντρωση σημαντικών πόρων ακόμα και για έργα χωρίς εμπορική προοπτική. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Baeck, Collins και Zhang (2014), το μοντέλο αυτό επιτρέπει σε μια ευρεία διαδικτυακή κοινότητα να συνεισφέρει μικρά χρηματικά ποσά για την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου έργου, χωρίς την προσδοκία υλικού ή οικονομικού ανταλλάγματος. Η κινητοποίηση του πλήθους βασίζεται στην κοινωνική ευαισθητοποίηση, με τους χρηματοδότες να αποσκοπούν αποκλειστικά σε μια άυλη ηθική ανταμοιβή, η οποία απορρέει από τη συμβολή τους σε έναν κοινωφελή στόχο. Το φάσμα των δυνητικών αποδεκτών αυτού του μοντέλου είναι ιδιαίτερα ευρύ, αφού περιλαμβάνει δημόσιους φορείς, Μ.Κ.Ο., κοινωφελή ιδρύματα αλλά και ιδιώτες. (Δασκαλάκης και Γεωργιτσέας, 2023).

Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα του μοντέλου δωρεών συχνά προσκρούει σε λειτουργικούς περιορισμούς και στη δομή της εκάστοτε πλατφόρμας. Ένα εμβληματικό παράδειγμα που κατέδειξε τόσο τη δυναμική όσο και τα όρια του μοντέλου ήταν η πρωτοβουλία του Thom Feeney το 2015 στην πλατφόρμα Indiegogo. Μέσω της καμπάνιας "Greek Bailout Fund", συγκεντρώθηκαν περίπου 1,9 εκατομμύρια ευρώ από 100.000 δωρητές παγκοσμίως, με στόχο την αποπληρωμή μέρους του ελληνικού χρέους. Παρά την τεράστια συμμετοχή, ο αρχικός στόχος των 1,6 δισεκατομμυρίων ευρώ δεν επιτεύχθηκε καθώς ήταν εξαιρετικά υψηλός και η καμπάνια είχε οριστεί ως "Fixed Funding" (όλα ή τίποτα), τα χρήματα επιστράφηκαν τελικά στους δωρητές. Η περίπτωση αυτή υπογραμμίζει ότι στο Donation Crowdfunding, η επιτυχία δεν εξαρτάται μόνο από την πρόθεση του πλήθους, αλλά και από τον ρεαλισμό του οικονομικού στόχου και την επιλογή του κατάλληλου χρηματοδοτικού μοντέλου.

Baek, P. Collins, L. And Zhang (2014)

3.2.2 Συμμετοχική χρηματοδότηση βάσει ανταμοιβής

Η συμμετοχική χρηματοδότηση βάσει ανταμοιβής⁶ αποτελεί σήμερα την πλέον αναγνωρίσιμη και διαδεδομένη κατηγορία του crowdfunding παγκοσμίως. Σύμφωνα με τους Δασκαλάκη και Γεωργιτσέα (2023) το μοντέλο αυτό λειτουργεί ως ένας ψηφιακός μηχανισμός που επιτρέπει σε δημιουργούς, εφευρέτες και νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) να αντλούν κεφάλαια απευθείας από το κοινό, προσφέροντας ως αντάλλαγμα κάποιες ανταμοιβές. Η διαδικασία βασίζεται σε ένα κλιμακωτό σύστημα, όπου το είδος και η ποιότητα της ανταμοιβής εξαρτώνται άμεσα από το ύψος της χρηματικής συνεισφοράς, δηλαδή όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή του υποστηρικτή, τόσο πολυτιμότερη είναι η ανταμοιβή που λαμβάνει. Οι ανταμοιβές αυτές μπορεί να είναι υλικές, όπως το ίδιο το προϊόν που αναπτύσσεται (προ-αγορά), ή βιωματικές, όπως η αναγραφή του ονόματος του χρηματοδότη στις ευχαριστίες του έργου.

Από την πλευρά του χρηματοδότη-επενδυτή, το μοντέλο αυτό παρέχει τη δυνατότητα αγοράς καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών πριν αυτά κυκλοφορήσουν επίσημα στην αγορά. Όπως επισημαίνουν οι Baeck και Collins (2013), οι υποστηρικτές συχνά επωφελούνται από τιμές σημαντικά χαμηλότερες από τη μελλοντική λιανική πώληση. Παράλληλα, για τον επιχειρηματία, η καμπάνια λειτουργεί ως ένα ισχυρό εργαλείο μάρκετινγκ, καθώς το προϊόν διαφημίζεται ευρέως πριν την κανονική κυκλοφορία του, επιτρέποντας τη διαμόρφωση ενός πελατολογίου.

Ωστόσο, η υλοποίηση του μοντέλου αυτού συνοδεύεται από προκλήσεις, με κυριότερη το ρίσκο υλοποίησης, δηλαδή την πιθανότητα αποτυχίας παράδοσης των ανταμοιβών. Σε αντίθεση με το μοντέλο δωρεών, εδώ δημιουργείται μια άτυπη «σύμβαση» εμπιστοσύνης. Ένα εμβληματικό παράδειγμα είναι το Pebble Smartwatch, το οποίο το 2012 συγκέντρωσε πάνω από 10 εκατομμύρια δολάρια στο Kickstarter, αποδεικνύοντας ότι το πλήθος μπορεί να λειτουργήσει ως επιταχυντής για τεχνολογικές καινοτομίες που οι παραδοσιακοί χρηματοδότες θεωρούσαν υψηλού κινδύνου.

3.2.3 Συμμετοχική δανειοδότηση από ιδιώτες

Η συμμετοχική δανειοδότηση από ιδιώτες (Peer-to-Peer Lending) αποτελεί μία από τις βασικότερες μορφές συμμετοχικής χρηματοδότησης και αφορά τη δυνατότητα παροχής και λήψης δανείων απευθείας μεταξύ ιδιωτών ή και επιχειρήσεων μέσω ψηφιακών πλατφορμών, χωρίς τη διαμεσολάβηση παραδοσιακών τραπεζικών

⁶ Δασκαλάκης και Γεωργιτσέας (2023) σ.205-206
<https://www.nesta.org.uk/report/working-the-crowd/>

ιδρυμάτων. Το μοντέλο αυτό εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της εναλλακτικής χρηματοδότησης και διαφοροποιείται ουσιαστικά από τις υπόλοιπες μορφές crowdfunding, καθώς στηρίζεται σε σχέση πιστωτικής συναλλαγής με υποχρέωση αποπληρωμής και όχι σε δωρεά, ανταμοιβή ή συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο.

Η ανάπτυξη του P2P Lending συνδέεται στενά με την εξέλιξη των ψηφιακών τεχνολογιών και την ευρύτερη μετάβαση προς την ψηφιακή οικονομία, η οποία επέτρεψε τη δημιουργία διαδικτυακών πλατφορμών που λειτουργούν ως ενδιάμεσοι μηχανισμοί αντιστοίχισης προσφοράς και ζήτησης κεφαλαίων. Μέσω αυτών, οι δανειολήπτες αποκτούν πρόσβαση σε χρηματοδότηση με πιο ευέλικτους όρους, ενώ οι επενδυτές έχουν τη δυνατότητα να επιδιώξουν αποδόσεις που συχνά υπερβαίνουν τις παραδοσιακές τραπεζικές καταθέσεις. Αξίζει να αναφερθεί ότι η αύξηση της εμπιστοσύνης στις ψηφιακές συναλλαγές και η βελτίωση των τεχνολογιών αξιολόγησης δεδομένων συνέβαλαν στην ταχεία ανάπτυξη του κλάδου διεθνώς.

Σε θεσμικό επίπεδο, το P2P Lending έχει προσελκύσει σημαντικό ενδιαφέρον από ρυθμιστικές αρχές, καθώς συνδυάζει στοιχεία χρηματοπιστωτικής καινοτομίας με ζητήματα πιστωτικού κινδύνου, προστασίας επενδυτών και σταθερότητας της αγοράς. Για τον λόγο αυτό, σε πολλές χώρες έχουν αναπτυχθεί ειδικά ρυθμιστικά πλαίσια που επιχειρούν να εξισορροπήσουν την καινοτομία με την ανάγκη εποπτείας.

Βέβαια, η αναλυτική εξέταση της λειτουργίας του P2P Lending, των επιμέρους χαρακτηριστικών του, των κινδύνων που ενέχει καθώς και των ψηφιακών πλατφορμών μέσω των οποίων υλοποιείται, παρουσιάζεται διεξοδικά στο επόμενο κεφάλαιο.

3.2.4 Συμμετοχική χρηματοδότηση με έκδοση μετοχών

Η equity-based crowdfunding αποτελεί μορφή συμμετοχικής χρηματοδότησης κατά την οποία οι επενδυτές αποκτούν μερίδιο κυριότητας σε μια επιχείρηση, υπό τη μορφή μετοχών ή αντίστοιχων εταιρικών δικαιωμάτων. Σε αντίθεση με άλλα μοντέλα crowdfunding, όπως το donation-based και το reward-based, το συγκεκριμένο μοντέλο συνδέεται άμεσα με την έννοια της επένδυσης, καθώς οι χρηματοδότες δεν λαμβάνουν συμβολικές ανταμοιβές, αλλά συμμετέχουν στην επιχειρηματική αξία και στα μελλοντικά οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης (Baeck & Collins, 2013). Στο πλαίσιο αυτό, οι επενδυτές δεν αποκτούν μόνο δικαιώματα οικονομικής συμμετοχής, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις δύνανται να αποκτήσουν και δικαιώματα ψήφου, ανάλογα με τη δομή της επένδυσης και τους όρους που θέτει η εκάστοτε πλατφόρμα. Το μοντέλο αυτό εκπροσωπείται από πλατφόρμες όπως το Crowdcube και το Seedrs και απευθύνεται κυρίως σε νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) με υψηλές προοπτικές ανάπτυξης, οι οποίες συχνά δεν έχουν πρόσβαση σε παραδοσιακές πηγές χρηματοδότησης.

Βασικό χαρακτηριστικό του equity crowdfunding αποτελεί το γεγονός ότι η απόδοση του επενδυτή εξαρτάται άμεσα από τη μελλοντική πορεία και την επιτυχία της επιχείρησης. Σε περίπτωση επιτυχημένης ανάπτυξης, η αξία της συμμετοχής μπορεί να αυξηθεί σημαντικά, προσφέροντας υψηλές αποδόσεις. Αντίθετα, σε περίπτωση επιχειρηματικής αποτυχίας, ο επενδυτής ενδέχεται να απωλέσει μέρος ή και το σύνολο του επενδεδυμένου κεφαλαίου. Για τον λόγο αυτό, το equity crowdfunding χαρακτηρίζεται ως μορφή επένδυσης υψηλού κινδύνου, με αντίστοιχα υψηλή δυνητική απόδοση (Baeck & Collins, 2013).

	Form of contribution	Form of return	Motivation of funder
Donation Crowdfunding	Donation	Intangible benefits	Intrinsic and social motivation.
Reward Crowdfunding	Donation/ Pre-purchase	Rewards but also intangible benefits.	Combination of intrinsic and social motivation and desire for reward.
Crowdfunded Lending	Loan	Repayment of loan with interest. Some socially motivated lending is interest free.	Combination of intrinsic, social and financial motivation.
Equity Crowdfunding	Investment	Return on investment in time if the business does well. Rewards also offered sometimes. Intangible benefits another factor for many investors.	Combination of intrinsic, social and financial motivation.

Baeck, P. and Collins, L.(2013), Working the crowd σ.13

3.3 Τύποι χρηματοδοτικών μοντέλων: Keep It All και All Or Nothing

Η κατανόηση της οικονομικής λογικής των εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, όπως το crowdfunding, προϋποθέτει την αναφορά στη θεωρία της ασύμμετρης πληροφόρησης στις αγορές πίστωσης. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, ο δανειολήπτης διαθέτει συνήθως περισσότερη πληροφόρηση από τον δανειστή σχετικά με την πραγματική του πιστοληπτική ικανότητα και τις προθέσεις αποπληρωμής του δανείου, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα ηθικού κινδύνου (moral hazard) και αντίζησης επιλογής (adverse selection).

Στο παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα, τα προβλήματα αυτά αντιμετωπίζονται μέσω εκτενούς συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών, αξιολόγησης εξασφαλίσεων και ανάπτυξης μακροχρόνιων σχέσεων με τους πελάτες. Αντίθετα, οι πλατφόρμες P2P και crowdfunding, λόγω της απουσίας άμεσης ιστορικής σχέσης με τους συμμετέχοντες, βασίζονται σε τεχνολογικά εργαλεία αξιολόγησης, συστήματα κατάταξης κινδύνου (rating systems) και μηχανισμούς φήμης (reputation

mechanisms), προκειμένου να περιορίσουν την αβεβαιότητα και να ενισχύσουν την αξιοπιστία των συναλλαγών (Verstein, 2017).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το crowdfunding δεν διαφοροποιείται μόνο ως προς τον τρόπο άντλησης κεφαλαίων, αλλά και ως προς τους μηχανισμούς με τους οποίους οργανώνονται οι χρηματοδοτικές καμπάνιες. Ένα βασικό ζήτημα αφορά τον τρόπο διαχείρισης των κεφαλαίων που συγκεντρώνονται, όπου κυριαρχούν δύο κυρίαρχα μοντέλα: το Keep-It-All (KIA) και το All-Or-Nothing (AON).

Σύμφωνα με τους Cumming, Leboeuf και Schwienbacher (2014), τα δύο αυτά μοντέλα επηρεάζουν άμεσα τα κίνητρα τόσο των δημιουργών των καμπανιών όσο και των χρηματοδοτών. Στο μοντέλο All-Or-Nothing, τα κεφάλαια αποδίδονται στον δημιουργό μόνο εφόσον επιτευχθεί ο προκαθορισμένος στόχος χρηματοδότησης εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Σε περίπτωση αποτυχίας επίτευξης του στόχου, τα ποσά επιστρέφονται στους χρηματοδότες. Το μοντέλο αυτό λειτουργεί ως μηχανισμός μείωσης κινδύνου για τους χρηματοδότες και ενισχύει την αξιοπιστία της καμπάνιας, καθώς υποχρεώνει τους δημιουργούς να θέτουν ρεαλιστικούς στόχους. Αντίθετα, στο μοντέλο Keep-It-All, ο δημιουργός διατηρεί το σύνολο των κεφαλαίων που συγκεντρώνονται, ανεξάρτητα από το αν επιτευχθεί ο αρχικός στόχος. Η προσέγγιση αυτή προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία στον δημιουργό και διευκολύνει τη χρηματοδότηση έργων ακόμη και όταν δεν επιτυγχάνεται το επιθυμητό όριο, ωστόσο αυξάνει τον κίνδυνο για τους χρηματοδότες, καθώς το έργο μπορεί να υλοποιηθεί με περιορισμένους πόρους. Η επιλογή μεταξύ των δύο μοντέλων εξαρτάται από παράγοντες όπως η φύση του έργου, το απαιτούμενο ύψος χρηματοδότησης και το επίπεδο αβεβαιότητας ως προς την υλοποίησή του. Σε κάθε περίπτωση, τα χρηματοδοτικά αυτά σχήματα αναδεικνύουν ότι το crowdfunding δεν αποτελεί απλώς έναν μηχανισμό άντλησης κεφαλαίων, αλλά ένα σύνθετο σύστημα κινήτρων και περιορισμών που επηρεάζει τη συμπεριφορά όλων των εμπλεκομένων.

Συνοψίζοντας, το κεφάλαιο αυτό επιβεβαιώνει ότι το crowdfunding δεν είναι απλώς ένα εργαλείο άντλησης κεφαλαίων, αλλά μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που ενσωματώνει τεχνολογία, κοινωνική συμμετοχή αλλά και οικονομικές στρατηγικές. Η κατανόηση των κατηγοριών και των μοντέλων χρηματοδότησης θέτει τη βάση για την ανάλυση της συμμετοχικής δανειοδότησης από ιδιώτες (Peer-to-Peer Lending), η οποία θα αποτελέσει το αντικείμενο του επόμενου κεφαλαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ο δανεισμός μεταξύ Ιδιωτών (Peer-to-Peer Lending)

Το P2P Lending συνιστά μία από τις πιο ανεπτυγμένες εφαρμογές του crowdfunding στον χρηματοπιστωτικό τομέα, καθώς μετατοπίζει πλήρως τον ρόλο της χρηματοδότησης από τα παραδοσιακά πιστωτικά ιδρύματα προς μια άμεση διασύνδεση επενδυτών και δανειοληπτών μέσω ψηφιακών πλατφορμών. Η σημασία του μοντέλου αυτού δεν περιορίζεται μόνο στην τεχνολογική του διάσταση, αλλά επεκτείνεται και στη λειτουργία του ως εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης και επενδυτικής τοποθέτησης, ιδιαίτερα σε ένα περιβάλλον όπου οι παραδοσιακές τραπεζικές δομές εμφανίζουν περιορισμούς πρόσβασης και αυστηρά κριτήρια χρηματοδότησης.

Παράλληλα, σε αντίθεση με παραδοσιακές επενδυτικές επιλογές, όπως οι μετοχές και τα ομόλογα, το P2P Lending εμφανίζει σχετικά χαμηλή συσχέτιση με τις κλασικές κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων, γεγονός που το καθιστά δυνητικά χρήσιμο εργαλείο διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου. Η διαφοροποίηση αυτή, ωστόσο, δεν παραμένει σταθερή σε όλες τις οικονομικές συνθήκες. Εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι σε περιόδους ομαλής οικονομικής δραστηριότητας η συσχέτιση παραμένει χαμηλή, όμως σε περιόδους κρίσης οι αθετήσεις δανείων αυξάνονται παράλληλα με τις πιέσεις στις χρηματιστηριακές αγορές, οδηγώντας σε ενίσχυση της συσχέτισης και μείωση των οφελών διαφοροποίησης (Wardrop et al., 2014).

Για τον σύγχρονο επενδυτή, και ειδικά για τον Έλληνα επενδυτή που αναζητά εναλλακτικές πέρα από τις τραπεζικές καταθέσεις και τα κρατικά ομόλογα, το P2P Lending αποτελεί μια αρκετά ενδιαφέρουσα επιλογή. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά του ως εργαλείο διαφοροποίησης προϋποθέτει σωστή κατανόηση του πιστωτικού κινδύνου, κατανομή κεφαλαίων σε πολλαπλούς δανειολήπτες και αποφυγή υπερσυγκέντρωσης σε συγκεκριμένες κατηγορίες δανείων ή πλατφορμών. Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στην έννοια, τα χαρακτηριστικά και τη λειτουργία του P2P Lending.

4.1 Ορισμός και βασικά χαρακτηριστικά του P2P Lending

Ο δανεισμός μεταξύ ιδιωτών (Peer-to-Peer Lending – P2P Lending) αποτελεί μία σύγχρονη μορφή συμμετοχικής χρηματοδότησης (crowdfunding), μέσω της οποίας φυσικά ή και νομικά πρόσωπα μπορούν να δανείζουν και να δανείζονται κεφάλαια απευθείας, χωρίς τη διαμεσολάβηση παραδοσιακών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η λειτουργία του βασίζεται σε ψηφιακές πλατφόρμες, οι οποίες λειτουργούν ως ενδιάμεσοι μηχανισμοί αντιστοίχισης (matching) μεταξύ επενδυτών και δανειοληπτών, διευκολύνοντας τη διαδικασία χρηματοδότησης και την εκτέλεση των συναλλαγών. Οι πλατφόρμες αυτές, συνδέουν τους δανειολήπτες με τους δανειστές,

επιτρέποντάς τους να διαπραγματεύονται τους όρους των συναλλαγών τους. (Galloway, 2009).⁷

Σύμφωνα με τους Baeck και Collins (2013), το P2P Lending εντάσσεται στο ευρύτερο οικοσύστημα της συμμετοχικής χρηματοδότησης, το οποίο αξιοποιεί το διαδίκτυο και τις ψηφιακές τεχνολογίες για τη συγκέντρωση μικρών κεφαλαίων από μεγάλο αριθμό επενδυτών. Μέσω αυτού του μηχανισμού, δίνεται η δυνατότητα σε δανειολήπτες να αντλήσουν χρηματοδότηση από το επενδυτικό κοινό, παρακάμπτοντας τους παραδοσιακούς ενδιάμεσους, όπως οι τράπεζες.

Η βασική καινοτομία του P2P Lending έγκειται στην αποδιαμεσολάβηση (disintermediation) της χρηματοδότησης. Στο παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα, οι τράπεζες συγκεντρώνουν καταθέσεις και στη συνέχεια χορηγούν δάνεια αναλαμβάνοντας οι ίδιες τον πιστωτικό κίνδυνο. Αντίθετα, στο μοντέλο P2P ο πιστωτικός κίνδυνος μεταφέρεται στους ίδιους τους επενδυτές, οι οποίοι αποφασίζουν σε ποιους δανειολήπτες θα διαθέσουν τα κεφάλαιά τους, με βάση την αξιολόγηση κινδύνου και την αναμενόμενη απόδοση. Με την σειρά τους οι δανειολήπτες επωφελούνται από την ευκολότερη και ταχύτερη πρόσβαση που έχουν στην χρηματοδότηση. Παράλληλα, χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό διαφάνειας, καθώς οι πλατφόρμες παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το προφίλ των δανειοληπτών, το επίπεδο κινδύνου αλλά και τους όρους των δανείων.

Σε πολλές πλατφόρμες P2P, η διαδικασία χορήγησης δανείων είναι πλήρως αυτοματοποιημένη, από την υποβολή της αίτησης έως και την εκταμίευση του ποσού. Η χρήση αλγορίθμων αξιολόγησης κινδύνου που επεξεργάζονται χιλιάδες μεταβλητές σε χρόνο πραγματικό (real time) επιτρέπει στις πλατφόρμες P2P να παρέχουν άμεσες εγκρίσεις δανείων, συνήθως εντός λίγων λεπτών ή ωρών, έναντι ημερών ή εβδομάδων που απαιτεί η τυπική τραπεζική διαδικασία.

Η διαδικασία αποπληρωμής στο P2P Lending διαφοροποιείται σημαντικά επίσης από τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό. Στο τραπεζικό σύστημα, οι αποπληρωμές κατευθύνονται στον ισολογισμό της τράπεζας, ενώ στο P2P μοντέλο οι πληρωμές κατανέμονται απευθείας στους επενδυτές ανάλογα με τη συμμετοχή τους στο δάνειο. Αυτό σημαίνει ότι ο επενδυτής P2P αντιμετωπίζει κίνδυνο ρευστότητας εάν χρειαστεί να ρευστοποιήσει τη θέση του πριν τη λήξη του δανείου, μπορεί να το κάνει μόνο εάν υπάρχει δευτερογενής αγορά για τα δανειακά εντάλματα, κάτι που δεν προσφέρουν όλες οι πλατφόρμες (Wardrop et al., 2014).

Τέλος, το P2P Lending αποτελεί ένα εναλλακτικό χρηματοδοτικό μοντέλο που διαφοροποιείται ουσιαστικά από το παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα, τόσο ως προς τη διαδικασία χρηματοδότησης όσο και ως προς τη σχέση μεταξύ επενδυτών και δανειοληπτών. Η ανάπτυξή του συνδέεται στενά με την εξέλιξη της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (fintech) και τη γενικότερη ψηφιοποίηση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, γεγονός που έχει συμβάλει σημαντικά στην εξάπλωσή του τα τελευταία χρόνια.

⁷ Galloway, I. (2009). Peer-to-Peer Lending and Community Development Finance

4.2 Διαδικασία λειτουργίας του P2P Lending

Η διαδικασία λειτουργίας του P2P Lending ακολουθεί μια σαφώς ορισμένη ακολουθία σταδίων που διασφαλίζουν τόσο την ασφάλεια των συναλλαγών όσο και την αποτελεσματικότητα της αντιστοίχισης δανειοληπτών και επενδυτών. Σύμφωνα με τους Δασκαλάκη και Γεωργιτσέα (2023), η διαδικασία αυτή ξεκινά με την εγγραφή του υποψήφιου δανειολήπτη στην πλατφόρμα, στη διάρκεια της οποίας υποβάλλεται το αίτημα δανεισμού και παρέχονται τα απαραίτητα στοιχεία για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας.

Πιο συγκεκριμένα, ο ενδιαφερόμενος δανειολήπτης πραγματοποιεί έρευνα αγοράς για την επιλογή της κατάλληλης πλατφόρμας. Στη συνέχεια, δημιουργεί ένα αναλυτικό ψηφιακό προφίλ και υποβάλλει αίτημα χρηματοδότησης, συνοδευόμενο από όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Ενδεικτικά, τα στοιχεία αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως ηλικία και επαγγελματική ιδιότητα, καθώς και το ιστορικό πιστοληπτικής του συμπεριφοράς. Ακολουθεί η φάση της αξιολόγησης, κατά την οποία η πλατφόρμα αξιολογεί τα στοιχεία αυτά μέσω διαδικασιών ελέγχου και πιστοληπτικής ανάλυσης. Η αξιολόγηση αυτή βασίζεται τόσο σε παραδοσιακά οικονομικά δεδομένα όσο και σε σύγχρονες μεθόδους ανάλυσης δεδομένων, όπως αλγόριθμοι μηχανικής μάθησης. Βάσει αυτής της αξιολόγησης, ο δανειολήπτης κατατάσσεται σε κατηγορία κινδύνου και ορίζεται ένα αντίστοιχο επιτόκιο. Αφού εγκριθεί το αίτημα, δημοσιεύεται στην πλατφόρμα και καθίσταται διαθέσιμο στους επενδυτές. Οι τελευταίοι μπορούν να επιλέξουν να χρηματοδοτήσουν μέρος ή και το σύνολο του ποσού, συμβάλλοντας συχνά σε πολλαπλά δάνεια για τη μείωση του κινδύνου μέσω διαφοροποίησης. Η κατανομή της χρηματοδότησης μεταξύ πολλών επενδυτών επιτρέπει διαφοροποίηση του κινδύνου, μειώνοντας την έκθεση κάθε επενδυτή σε μεμονωμένες αθετήσεις (Rosenberg, 2019). Μόλις συγκεντρωθεί το απαιτούμενο ποσό, πραγματοποιείται και η εκταμίευση του δανείου, δηλαδή η πλατφόρμα διεκπεραιώνει τη συναλλαγή, αποδίδει τα κεφάλαια στον δανειολήπτη και διαχειρίζεται τις μηνιαίες αποπληρωμές, αναδιανέμοντάς τες στους επενδυτές. Σε περίπτωση αθέτησης αποπληρωμής, η πλατφόρμα αναλαμβάνει συνήθως τη διαδικασία είσπραξης ή ενεργοποιεί τις προβλεπόμενες εγγυήσεις (Wardrop et al., 2014).

Συνολικά, η λειτουργία του P2P Lending συγκροτεί ένα ολοκληρωμένο και ψηφιοποιημένο σύστημα χρηματοδότησης, στο οποίο η διαδικασία δανεισμού οργανώνεται μέσα από διακριτά και διαδοχικά στάδια. Η χρήση διαδικτυακών πλατφορμών επιτρέπει την άμεση διασύνδεση μεταξύ δανειοληπτών και επενδυτών, ενώ η αυτοματοποίηση της αξιολόγησης και της διαχείρισης των συναλλαγών ενισχύει την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού. Παράλληλα, η δομή αυτή συμβάλλει στη μεγαλύτερη διαφάνεια και στη διεύρυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, καθιστώντας το P2P Lending μια χαρακτηριστική εναλλακτική μορφή χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης.

4.3 Πλατφόρμες και εξέλιξη του P2P Lending

Η ανάπτυξη του P2P Lending συνδέεται άμεσα με την εμφάνιση εξειδικευμένων ψηφιακών πλατφορμών, οι οποίες αποτέλεσαν τον βασικό μηχανισμό διάδοσης και εδραίωσης του μοντέλου. Η ιστορική αφετηρία του δανεισμού μεταξύ ιδιωτών εντοπίζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο με την ίδρυση της πλατφόρμας Zopa (Zone of Possible Agreement) το 2004, η οποία τέθηκε σε λειτουργία το 2005.⁸ Η πλατφόρμα αυτή εισήγαγε ένα καινοτόμο μοντέλο που στόχευε στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ υψηλών επιτοκίων δανεισμού και χαμηλών αποδόσεων για αποταμιευτές. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη του P2P Lending, καθώς υπονόμωσε την εμπιστοσύνη του κόσμου προς το τραπεζικό σύστημα και περιόρισε τη διαθεσιμότητα δανείων. Σε αυτό το περιβάλλον, οι πλατφόρμες P2P αναδείχθηκαν ως εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης. Όσοι ενδιαφέρονταν να λάβουν δάνειο υπέβαλλαν αίτηση στην πλατφόρμα, η οποία αξιολογούσε την πιστοληπτική τους ικανότητα και στη συνέχεια τους έφερνε σε επαφή με επενδυτές που επιθυμούσαν να τους χρηματοδοτήσουν, με αντάλλαγμα ένα επιτόκιο που καθοριζόταν μεταξύ των μερών.⁹ Στη συνέχεια, η αγορά επεκτάθηκε διεθνώς, με την εμφάνιση πλατφορμών όπως η Prosper Marketplace και η LendingClub στις Ηνωμένες Πολιτείες. Σήμερα, το P2P Lending αποτελεί έναν δυναμικό κλάδο της παγκόσμιας οικονομίας, με σημαντική παρουσία τόσο σε Ευρώπη όσο και σε Αμερική.

Κατά την περίοδο 2007–2015, η αγορά P2P Lending στις ΗΠΑ σημείωσε εντυπωσιακή ανάπτυξη, με ετήσιους ρυθμούς αύξησης που σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπέρασαν το 100%, ενώ η συνολική αξία των δανείων που χορηγήθηκαν μέσω πλατφορμών ξεπέρασε τα 20 δισεκατομμύρια δολάρια μέχρι το 2016. Ωστόσο, η εξέλιξη του κλάδου συνοδεύτηκε από σημαντικές προκλήσεις, όπως ζητήματα εταιρικής διακυβέρνησης, αυξημένα ποσοστά αθέτησης σε περιόδους κρίσης (ιδίως κατά την πανδημία COVID-19) και αυστηροποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου από την SEC (U.S. Securities and Exchange Commission). Αυτές οι εξελίξεις ώθησαν αρκετές πλατφόρμες να μετεξελιχθούν από καθαρά P2P μοντέλα σε μοντέλα θεσμικής χρηματοδότησης, όπου σημαντικό μέρος της χρηματοδότησης προέρχεται από θεσμικούς επενδυτές όπως hedge funds¹⁰ και τράπεζες (Ziegler et al., 2021). Αυτό έχει δημιουργήσει έναν προβληματισμό σχετικά με το κατά πόσο το σύγχρονο P2P Lending διατηρεί τον αρχικό του χαρακτήρα ως αποκεντρωμένη μορφή

⁸ <https://www.zopa.com/about-our-story>

⁹ [Peer To Peer Lending: Η Νέα Τάση στα Δάνεια | Ourwallet](#)

¹⁰ είναι ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια που χρησιμοποιούν ευέλικτες και σύνθετες στρατηγικές, με στόχο την επίτευξη υψηλών αποδόσεων ανεξάρτητα από τις συνθήκες της αγοράς.
<https://www.insurancemarket.gr/odigos-xrimatos/ependyseis/hedge-fund-ti-einai>

χρηματοδότησης ή έχει μετατραπεί σε μια υβριδική μορφή χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης με ψηφιακή υποδομή.¹¹

Στην Ευρώπη, η ανάπτυξη υπήρξε ανομοιόμορφη μεταξύ των χωρών, με το Ηνωμένο Βασίλειο να κατέχει ηγετική θέση, ακολουθούμενο από τη Γερμανία (Auxmoney), τη Γαλλία (Lendix, νυν October) και τη Σουηδία (Lendify). Η έλλειψη ενιαίου ρυθμιστικού πλαισίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε για χρόνια εμπόδιο στη διασυνοριακή ανάπτυξη του κλάδου, έως και την υιοθέτηση του Κανονισμού 2020/1503 για τους παρόχους crowdfunding υπηρεσιών (ECSP Regulation), ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή το 2022 (European Commission, 2022).

Στην Ασία, η περίπτωση της Κίνας αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ραγδαίας αλλά μη βιώσιμης ανάπτυξης του κλάδου με ενδεικτικό παράδειγμα τη κατάρρευση της κινεζικής πλατφόρμας Ezubao το 2016¹², η οποία αποδείχθηκε ότι λειτουργούσε ως σχήμα Ponzi, δηλαδή δεν έκανε πραγματικές επενδύσεις αλλά πλήρωνε επενδυτές με χρήματα άλλων επενδυτών, με τις συνολικές απώλειες να εκτιμώνται σε περίπου 7,6 δισεκατομμύρια δολάρια. Το συγκεκριμένο περιστατικό ανέδειξε τις σοβαρές αδυναμίες εποπτείας της κινεζικής αγοράς και συνέβαλε καθοριστικά στην ενίσχυση των ρυθμιστικών παρεμβάσεων, οι οποίες οδήγησαν τελικά στην ουσιαστική απαγόρευση λειτουργίας πλατφορμών P2P στη χώρα (Ziegler et al., 2021). Αντίθετα, στη Βαλτική περιοχή, η Εσθονία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτυχημένου fintech οικοσυστήματος, με πλατφόρμες όπως η Bondora, αξιοποιώντας ένα ευνοϊκό ρυθμιστικό και ψηφιακό περιβάλλον (e-Estonia), καθώς και υψηλό επίπεδο τεχνολογικής ωριμότητας (Claessens et al., 2018). Το παράδειγμα αυτό αναδεικνύει τον κρίσιμο ρόλο του θεσμικού και τεχνολογικού περιβάλλοντος στη διαμόρφωση της αγοράς P2P Lending.

Για την Ελλάδα, η αγορά P2P Lending παραμένει σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η περιορισμένη διείσδυση αποδίδεται σε συνδυασμό παραγόντων, όπως η χαμηλή εμπιστοσύνη προς εναλλακτικά χρηματοπιστωτικά εργαλεία μετά την οικονομική κρίση, η απουσία ισχυρών εγχώριων πλατφορμών και έλλειψη γνώσης του θεσμού από το επενδυτικό κοινό. (Τσιτσιλώνης, 2019). Ωστόσο, η εφαρμογή του Κανονισμού ECSPR και η αυξανόμενη ψηφιακή ωριμότητα του ελληνικού κοινού δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης για τα επόμενα χρόνια.

Η μέχρι τώρα πορεία του P2P Lending καταδεικνύει ότι πρόκειται για έναν δυναμικό και ταχέως εξελισσόμενο χρηματοπιστωτικό κλάδο, ο οποίος διαμορφώθηκε μέσα από την αλληλεπίδραση τεχνολογικών και θεσμικών αλλαγών σε διεθνές επίπεδο. ενώ οι εξελίξεις στις ρυθμιστικές παρεμβάσεις και η διαφοροποίηση των επιχειρηματικών μοντέλων των πλατφορμών δείχνουν ότι συνεχίζει να μετασχηματίζεται, προσαρμοζόμενο στις απαιτήσεις της αγοράς και στις συνθήκες του χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος.

¹¹ <https://academic.oup.com/ojls/article-abstract/42/1/48/6312009?redirectedFrom=fulltext>

¹² <https://www.cnbc.com/2017/09/12/ezubao-two-in-china-get-life-in-prison-for-7-point-6-billion-ponzi-scheme.html>

4.4 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Peer-to-Peer Lending

Το P2P Lending παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα τόσο για τους δανειολήπτες όσο και για τους επενδυτές. Από την πλευρά των δανειοληπτών, το βασικό πλεονέκτημα είναι η ευκολότερη και ταχύτερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ιδιαίτερα για άτομα ή επιχειρήσεις που δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν τραπεζικό δάνειο λόγω αυστηρών πιστοληπτικών κριτηρίων. Τα επιτόκια είναι συχνά χαμηλότερα από αυτά των τραπεζών για ίδια επίπεδα πιστωτικού κινδύνου, καθώς οι πλατφόρμες λειτουργούν με χαμηλότερο λειτουργικό κόστος. Επιπλέον, η ταχύτητα της διαδικασίας αίτησης και έγκρισης είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των τραπεζών, ενώ ο βαθμός διαφάνειας και η απουσία αδιαφανών χρεώσεων αποτελούν επιπλέον πλεονεκτήματα (Rosenberg, 2019).

Από την πλευρά των επενδυτών, το βασικό πλεονέκτημα του P2P Lending είναι η δυνατότητα επίτευξης υψηλότερων αποδόσεων σε σχέση με τις παραδοσιακές τοποθετήσεις χαμηλού κινδύνου, όπως οι τραπεζικές καταθέσεις, ιδιαίτερα σε περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων. Επιπλέον, η δυνατότητα επένδυσης σε μεγάλο αριθμό δανείων μέσω αυτοματοποιημένων εργαλείων διαφοροποίησης επιτρέπει τη σημαντική μείωση του πιστωτικού κινδύνου ανά επενδυτή (Wardrop et al., 2014).

Μια ιδιαίτερα σημαντική διάσταση του P2P Lending αφορά τη χρηματοπιστωτική ένταξη (financial inclusion). Σε παγκόσμιο επίπεδο, εκτιμάται ότι περίπου 1,4 δισεκατομμύρια ενήλικοι παραμένουν «unbanked», δηλαδή χωρίς πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα, ενώ ένα ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό χαρακτηρίζεται ως «underbanked», με περιορισμένη πρόσβαση σε πιστωτικά προϊόντα (Demirguc-Kunt et al., 2021). Μέσω της αξιοποίησης εναλλακτικών δεδομένων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, το P2P Lending μπορεί να καλύψει ανάγκες δανειοληπτών που συχνά αποκλείονται από τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό, όπως νέοι χωρίς πιστωτικό ιστορικό, αυτοαπασχολούμενοι με ασταθή εισοδήματα και πολίτες χωρίς επαρκές εγχώριο χρηματοοικονομικό προφίλ. Αυτή η δυνατότητα χρηματοπιστωτικής ένταξης αποτελεί και έναν από τους κύριους λόγους για τους οποίους διεθνείς οργανισμοί, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, αντιμετωπίζουν θετικά την ανάπτυξη του P2P Lending ως μέσο προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης σε αναπτυσσόμενες χώρες.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης η δυνατότητα διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου που προσφέρει το P2P Lending στους επενδυτές. Μέσω της κατανομής επενδυτικού κεφαλαίου σε δεκάδες ή εκατοντάδες διαφορετικά δάνεια μικρής αξίας, ο επενδυτής μπορεί να επιτύχει σημαντική μείωση του πιστωτικού κινδύνου. Σύμφωνα με έρευνα της Cambridge Centre for Alternative Finance, επενδυτές που κατανέμουν τα κεφάλαιά τους σε τουλάχιστον 100 δάνεια σπάνια εμφανίζουν αρνητικές αποδόσεις, ακόμα και σε κλάδους με αυξημένες αθετήσεις (Ziegler et al., 2021). Αυτό το αποτέλεσμα διαφοροποίησης είναι ουσιαστικά αδύνατο να επιτευχθεί μέσω παραδοσιακών τραπεζικών καταθέσεων. Τέλος σημαντικό πλεονέκτημα των πλατφορμών είναι ότι διατηρούν το δικαίωμα διακοπής οποιασδήποτε καμπάνιας παραβιάζει το ισχύον νομικό πλαίσιο (Δασκαλάκης & Γεωργιτσέας, 2023).

Παρά τα θετικά χαρακτηριστικά του, το P2P Lending δεν στερείται κινδύνων. Ο σημαντικότερος εξ αυτών είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο οποίος αφορά την πιθανότητα αδυναμίας αποπληρωμής του δανείου από τον δανειολήπτη. Σε αντίθεση με το τραπεζικό σύστημα, όπου υφίστανται θεσμοθετημένοι μηχανισμοί προστασίας των καταθέσεων, οι επενδύσεις σε πλατφόρμες P2P δεν καλύπτονται από αντίστοιχες εγγυήσεις, γεγονός που καθιστά τον επενδυτή άμεσα εκτεθειμένο σε πιθανές ζημιές (Wardrop et al., 2014, Ziegler et al., 2021). Ακόμα, το P2P χαρακτηρίζεται από ασύμμετρη πληροφόρηση, καθώς οι επενδυτές δεν διαθέτουν πλήρη εικόνα για την πραγματική πιστοληπτική ικανότητα των δανειοληπτών, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες επενδυτικές αποφάσεις (Akerlof, 1970¹³).

Συμπερασματικά, το Peer-to-Peer Lending συνιστά μια δυναμική και ελπιδοφόρα μορφή χρηματοδότησης, η οποία, παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματά της, απαιτεί προσεκτική αξιολόγηση των κινδύνων και υπεύθυνη συμμετοχή και από τα δυο εμπλεκόμενα μέρη.

4.5 Τεχνολογικές Καινοτομίες στο P2P Lending

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας αναδιαμορφώνει συνεχώς το τοπίο του P2P Lending, καθιστώντας τις ψηφιακές πλατφόρμες ολοένα και πιο αποτελεσματικές και σύνθετες. Μία από τις σημαντικότερες τεχνολογικές καινοτομίες του κλάδου είναι η εφαρμογή αλγορίθμων μηχανικής μάθησης (machine learning) στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών. Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά τραπεζικά μοντέλα αξιολόγησης, τα οποία βασίζονται κυρίως σε περιορισμένα οικονομικά στοιχεία, όπως το εισόδημα, το υφιστάμενο χρέος και το ιστορικό αποπληρωμών, οι πλατφόρμες P2P αξιοποιούν πολύ μεγαλύτερο όγκο δεδομένων και προηγμένες τεχνικές ανάλυσης. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να εξετάζουν εναλλακτικές μορφές πληροφόρησης, όπως πρότυπα ηλεκτρονικής συμπεριφοράς, συναλλακτικά δεδομένα και άλλους ψηφιακούς δείκτες, επιτυγχάνοντας ταχύτερη και συχνά ακριβέστερη εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (Demirguc-Kunt et al., 2021).

Η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης (Artificial Intelligence – AI) στην αξιολόγηση πιστωτικού κινδύνου δημιουργεί, ωστόσο, και σημαντικά ζητήματα ηθικής και κανονιστικής φύσεως. Οι αλγόριθμοι μηχανικής μάθησης εκπαιδεύονται πάνω σε ιστορικά δεδομένα, τα οποία ενδέχεται να αντανάκλουν ήδη υπάρχουσες κοινωνικές ή οικονομικές ανισότητες. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει ο κίνδυνος τα συστήματα αυτά να αναπαράγουν ή ακόμη και να ενισχύσουν διακρίσεις εις βάρος συγκεκριμένων ομάδων δανειοληπτών. Το φαινόμενο αυτό είναι γνωστό ως «αλγοριθμική μεροληψία» (algorithmic bias) και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούν τις εποπτικές αρχές. Για τον λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA) έχει επισημάνει την ανάγκη διαφάνειας, δυνατότητας επεξήγησης των αλγορίθμων και αποφυγής διακρίσεων κατά τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης στον χρηματοπιστωτικό τομέα (EBA, 2022).

Η τεχνολογία blockchain αντιπροσωπεύει ένα άλλο σημαντικό τεχνολογικό πεδίο με δυνατότητες εφαρμογής στο P2P Lending. Η φύση της blockchain —

¹³ The "Lemons" Mechanism

αποκεντρωμένη, αμετάβλητη, διαφανής — ταιριάζει φυσικά με τα βασικά χαρακτηριστικά του P2P Lending. Οι αποκεντρωμένες εφαρμογές (DeFi - Decentralized Finance) αντιπροσωπεύουν μια εξελικτική μορφή P2P Lending που αξιοποιεί έξυπνα συμβόλαια (smart contracts) για την αυτοματοποίηση της διαδικασίας δανεισμού, εξαλείφοντας ακόμα και την ανάγκη της πλατφόρμας ως κεντρικού συντονιστή (Ziegler et al., 2021). Μολονότι το DeFi lending παραμένει σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης και αντιμετωπίζει σημαντικά ρυθμιστικά εμπόδια, αναδεικνύει την πορεία εξέλιξης που ενδεχομένως θα ακολουθήσει το P2P Lending στα επόμενα χρόνια.

Η χρήση Open Banking, της πρακτικής κατά την οποία οι τράπεζες υποχρεούνται να μοιράζονται δεδομένα πελατών με τρίτους παρόχους υπηρεσιών (με τη συγκατάθεση του πελάτη), αποτελεί επίσης σημαντική ευκαιρία για τις πλατφόρμες P2P. Μέσω της Οδηγίας PSD2 (Payment Services Directive 2), οι πλατφόρμες P2P μπορούν να αξιοποιούν λεπτομερή δεδομένα τραπεζικών συναλλαγών για τη βελτίωση της αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, παρέχοντας πιο εξατομικευμένες και ακριβείς αξιολογήσεις σε σχέση με τα παραδοσιακά μοντέλα (European Commission, 2022). Αυτές οι εξελίξεις επαναπροσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται και μετριέται ο πιστωτικός κίνδυνος στην ψηφιακή εποχή.

Τέλος, σημαντική επίδραση στη λειτουργία των πλατφορμών P2P έχουν και οι εξελίξεις στον τομέα της ψηφιακής ταυτοποίησης και της ηλεκτρονικής επαλήθευσης στοιχείων (eKYC – electronic Know Your Customer). Μέσω αυτών των τεχνολογιών, οι πλατφόρμες μπορούν να επιβεβαιώνουν γρήγορα και με μεγαλύτερη ασφάλεια την ταυτότητα των χρηστών, μειώνοντας τόσο το λειτουργικό κόστος όσο και τον κίνδυνο απάτης. Παράλληλα, διευκολύνεται η συμμόρφωση με τις κανονιστικές απαιτήσεις σχετικά με την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML/KYC). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ανάπτυξη του πλαισίου eIDAS και της ευρωπαϊκής ψηφιακής ταυτότητας αναμένεται να ενισχύσει ακόμη περισσότερο την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (European Commission, 2022).

Συνεπώς, η τεχνολογική πρόοδος δεν περιορίζεται μόνο στη βελτίωση της λειτουργίας των πλατφορμών P2P, αλλά συμβάλλει συνολικά στον μετασχηματισμό της διαδικασίας αξιολόγησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου στη σύγχρονη ψηφιακή οικονομία. Ο δανεισμός μεταξύ ιδιωτών έχει εξελιχθεί σε έναν ιδιαίτερα δυναμικό τομέα της σύγχρονης χρηματοοικονομικής αγοράς, συνδυάζοντας την τεχνολογική καινοτομία με νέες μορφές χρηματοδότησης και επένδυσης. Ταυτόχρονα, η συνεχής ενσωμάτωση τεχνολογιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη, το blockchain και το Open Banking μεταβάλλει ουσιαστικά τις διαδικασίες αξιολόγησης κινδύνου και διαχείρισης των συναλλαγών. Ωστόσο, παρά τις σημαντικές δυνατότητες που προσφέρει, το P2P Lending συνοδεύεται από αυξημένες προκλήσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, την προστασία των επενδυτών και την ανάγκη διαμόρφωσης αποτελεσματικού κανονιστικού πλαισίου. Για τον λόγο αυτό, η μελλοντική πορεία του κλάδου θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ισορροπία μεταξύ τεχνολογικής καινοτομίας, διαφάνειας και θεσμικής εποπτείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ PEER-TO-PEER LENDING ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

Η ανάπτυξη του Peer-to-Peer Lending δεν αποτελεί απλώς μια εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης, αλλά μια δομική μεταβολή στον τρόπο με τον οποίο κατανέμεται η πίστωση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η εμφάνιση ψηφιακών πλατφορμών που επιτρέπουν την άμεση διασύνδεση επενδυτών και δανειοληπτών έχει δημιουργήσει ένα νέο περιβάλλον χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης, στο οποίο ο παραδοσιακός ρόλος των τραπεζών επαναπροσδιορίζεται. Σε αυτό το πλαίσιο, το P2P Lending δεν λειτουργεί αποκλειστικά ως ανταγωνιστικός μηχανισμός προς τις τράπεζες, αλλά ως παράγοντας που επηρεάζει τη δομή της πιστωτικής αγοράς, την τιμολόγηση του κινδύνου και τη στρατηγική των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η επίδρασή του διαφοροποιείται ανάλογα με το τμήμα της αγοράς, τη ρυθμιστική ωριμότητα και τον βαθμό ψηφιοποίησης του τραπεζικού συστήματος. Παράλληλα, η εξέλιξη του fintech έχει οδηγήσει τις τράπεζες σε μια διαδικασία προσαρμογής, όπου η αρχική αμυντική στάση απέναντι στις νέες τεχνολογίες σταδιακά μετατράπηκε σε στρατηγική αξιοποίησης και συνεργασίας. Έτσι, διαμορφώνεται ένα υβριδικό χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, στο οποίο συνυπάρχουν ανταγωνισμός και συνεργασία. (Claessens et al., 2018).

Η ένταση της επίδρασης του P2P Lending δεν είναι ομοιόμορφη σε όλες τις τράπεζες. Οι μικρότερες και μεσαίες τράπεζες, οι οποίες διαθέτουν περιορισμένους πόρους για επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές, εμφανίζονται περισσότερο ευάλωτες στον ανταγωνισμό. Αντίθετα, οι μεγάλες συστημικές τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν σε τεχνολογικό μετασχηματισμό και να ενσωματώσουν καινοτόμες λύσεις. Παράλληλα, τράπεζες με ισχυρή τοπική παρουσία, όπως είναι οι συνεταιριστικές τράπεζες, διατηρούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που βασίζονται στην εμπιστοσύνη και στη σχέση με τον πελάτη, στοιχεία τα οποία οι ψηφιακές πλατφόρμες δυσκολεύονται να υποκαταστήσουν (Bertsch et al., 2020).

5.1 Ανταγωνιστική Πρόκληση για τον Τραπεζικό Κλάδο

Πριν αναλυθεί η φύση της ανταγωνιστικής πρόκλησης, αξίζει να σημειωθεί ότι ο βαθμός ανταγωνισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το τμήμα της αγοράς πιστώσεων που εξετάζουμε. Στον τομέα των μεγάλων επιχειρηματικών δανείων, το P2P Lending δεν αποτελεί πρακτικά απειλή, καθώς οι κεφαλαιακές ανάγκες υπερβαίνουν κατά πολύ τη δυναμικότητα των πλατφορμών. Αντίθετα, στα καταναλωτικά δάνεια, τα μικρά επιχειρηματικά δάνεια και τη χρηματοδότηση ΜΜΕ, η ανταγωνιστική πίεση είναι ουσιαστική και αυξανόμενη (Claessens et al., 2018). Για τις ελληνικές τράπεζες, που δραστηριοποιούνται κατά κύριο λόγο με ακριβώς αυτά τα τμήματα της αγοράς η πρόκληση αυτή είναι ιδιαίτερα άμεση.

Η αρχική στάση των τραπεζικών ιδρυμάτων και των εποπτικών αρχών απέναντι στο P2P Lending ήταν κυρίως αμυντική, με αιτήματα για αυστηρότερη ρύθμιση των πλατφορμών στο πλαίσιο διασφάλισης ισότιμου ανταγωνισμού. Σταδιακά, η στάση αυτή μεταβλήθηκε, καθώς το fintech αναγνωρίστηκε όχι μόνο ως ανταγωνιστική απειλή, αλλά και ως πεδίο καινοτομίας και πιθανής συνεργασίας.¹⁴ Η ανάπτυξη fintech incubators και η συμμετοχή τραπεζών σε επενδύσεις σε νεοφυείς επιχειρήσεις αποτελούν ενδείξεις αυτής της μεταστροφής.

Το P2P Lending αποκτά ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω χαμηλότερου λειτουργικού κόστους, καθώς δεν απαιτεί την ύπαρξη του φυσικού δικτύου καταστημάτων και βασίζεται σε αυτοματοποιημένα μοντέλα πιστοληπτικής αξιολόγησης. Παράλληλα, η χρήση big data και αλγορίθμων επιτρέπει ταχύτερη και πιο ευέλικτη αξιολόγηση κινδύνου σε σχέση με τις παραδοσιακές τράπεζες (Verstein, 2017). Αυτές οι δομικές διαφορές τους επιτρέπουν να προσφέρουν ελκυστικότερους όρους τόσο για δανειολήπτες (χαμηλότερα επιτόκια) όσο και για επενδυτές (υψηλότερες αποδόσεις).

Ένας ακόμα τρόπος με τον οποίο το P2P Lending επηρεάζει τον τραπεζικό κλάδο είναι η αύξηση της πίεσης στα περιθώρια επιτοκίων. Οι τράπεζες, που παραδοσιακά αποκόμιζαν υψηλά κέρδη από τη διαφορά μεταξύ των επιτοκίων κατάθεσης και δανεισμού, αντιμετωπίζουν πλέον αυξημένη ανταγωνιστική πίεση που τις ωθεί να μειώσουν τα επιτόκια δανεισμού ή ακόμα και να βελτιώσουν τους όρους χορήγησης δανείων. Αυτή η πίεση, μολονότι οδηγεί σε συμπίεση των τραπεζικών κερδών, αποβαίνει επωφελής για τους καταναλωτές που αποκτούν πρόσβαση σε φθηνότερη πίστωση (Claessens et al., 2018).

Η πρόκληση αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομική διάσταση, αλλά επεκτείνεται και στον ανθρώπινο παράγοντα. Οι τράπεζες αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις ανθρωπίνων πόρων, αφού χρειάζονται νέες δεξιότητες στους τομείς της επιστήμης δεδομένων, της κυβερνοασφάλειας και της ανάπτυξης ψηφιακών προϊόντων, που παραδοσιακά δεν αποτελούσαν μέρος του μέχρι τώρα τραπεζικού προφίλ απασχόλησης. Ταυτόχρονα, η ψηφιοποίηση των διαδικασιών οδηγεί σε μείωση ανθρωπίνων θέσεων σε τομείς που απαιτούν επαναλαμβανόμενες εργασίες, όπως οι ταμειακές υπηρεσίες και η επεξεργασία αιτημάτων δανειοδότησης, δημιουργώντας κοινωνικές επιπτώσεις που επίσης χρειάζονται προσεκτική διαχείριση (Demirguc-Kunt et al., 2021).

Η ψηφιακή μεταμόρφωση του τραπεζικού κλάδου, υπό την πίεση του fintech και του P2P Lending, οδηγεί σε επαναπροσδιορισμό ακόμα και του ίδιου του τραπεζικού ρόλου. Η σύγχρονη βιβλιογραφία για τον τραπεζικό μετασχηματισμό συγκλίνει στην άποψη ότι οι τράπεζες κινούνται σταδιακά προς ένα μοντέλο «πλατφόρμας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών» (financial services platforms), στο οποίο λειτουργούν ως κόμβοι εντός ευρύτερων ψηφιακών οικοσυστημάτων. Σε αυτό το πλαίσιο, οι τράπεζες δεν περιορίζονται πλέον στην παροχή ιδίων χρηματοοικονομικών προϊόντων, αλλά ενσωματώνουν και υπηρεσίες τρίτων

¹⁴ <https://www.forbes.com/sites/franksorrentino/2023/11/28/better-together-the-evolution-of-bank-fintech-partnerships/>

παρόχων, όπως fintech εταιρείες, ασφαλιστικές επιχειρήσεις και επενδυτικές πλατφόρμες, μέσω ενιαίων ψηφιακών υποδομών. Η τάση αυτή έχει ενισχυθεί από την ανάπτυξη του open banking, το οποίο θεσμοθετήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της PSD2, επιτρέπει στους πελάτες να διαχειρίζονται όλες τις χρηματοοικονομικές τους ανάγκες μέσα από μία εφαρμογή, ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο πάροχος κάθε επιμέρους υπηρεσίας (Claessens et al., 2018).

Σύμφωνα με την έρευνα του Tang (2019), το P2P Lending λειτουργεί ως υποκατάστατο του τραπεζικού δανεισμού σε αγορές όπου οι τράπεζες περιορίζουν την πιστωτική τους επέκταση, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Αυτό σημαίνει ότι οι πλατφόρμες P2P αναπτύσσονται εντονότερα σε περιβάλλοντα όπου το τραπεζικό σύστημα αδυνατεί να καλύψει πλήρως τη ζήτηση για πίστωση και εμφανίζει περιορισμούς στη χρηματοδότηση συγκεκριμένων κατηγοριών δανειοληπτών. Αντίθετα, οι Bertsch et al. (2020) υποστηρίζουν ότι το P2P Lending δεν λειτουργεί αποκλειστικά ανταγωνιστικά προς τις τράπεζες, αλλά μπορεί να έχει και συμπληρωματικό ρόλο, καλύπτοντας διαφορετικά τμήματα της αγοράς.

5.2 Στρατηγικές Προσαρμογής των Τραπεζών

Η αντίδραση των ελληνικών τραπεζών στην πρόκληση του P2P Lending και ευρύτερα του fintech υπήρξε σχετικά αργή σε σύγκριση με τις ευρωπαϊκές αντίστοιχες τους, γεγονός που αποδίδεται κατά μεγάλο βαθμό στις ιδιαίτερες συνθήκες που αντιμετώπισαν κατά την περίοδο της κρίσης. Οι ελληνικές τράπεζες, απορροφημένες από τη διαχείριση του τεράστιου αποθέματος NPLs και την ανακεφαλαιοποίησή τους, δεν διέθεταν τους απαραίτητους πόρους για επενδύσεις σε ψηφιακό μετασχηματισμό (Τσιτσιλώνης, 2019). Από το 2020 και εξής, ωστόσο, παρατηρείται επιτάχυνση των επενδύσεων σε τεχνολογία, με τις τέσσερις συστημικές τράπεζες να επενδύουν σημαντικά ποσά στην ψηφιοποίηση υπηρεσιών, το mobile banking και την αυτοματοποίηση διαδικασιών πίστωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ανάπτυξη πλήρως ψηφιακών διαδικασιών χορήγησης καταναλωτικών δανείων μέσω mobile banking εφαρμογών, οι οποίες επιτρέπουν την ταχεία αξιολόγηση και έγκριση πιστωτικών αιτημάτων σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, ακόμη και μέσα σε λίγα λεπτά, όπως καταγράφεται στις ετήσιες εκθέσεις των συστημικών τραπεζών.

Ένα αναδυόμενο θέμα στον κλάδο του P2P Lending αφορά τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης (AI) για την πρόληψη απάτης. Οι πλατφόρμες είναι εκτεθειμένες σε κινδύνους όπως ψευδείς ταυτότητες, παραποιημένα οικονομικά στοιχεία και πολλαπλές δανειακές αιτήσεις από τα ίδια άτομα ή οργανωμένα δίκτυα. Τα συστήματα ανίχνευσης απάτης βάσει AI μπορούν να εντοπίσουν ύποπτα πρότυπα σε πραγματικό χρόνο, μειώνοντας σημαντικά τον κίνδυνο. Η αξιοπιστία αυτών των συστημάτων έχει βελτιωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα οι μεγάλες πλατφόρμες να αναφέρουν ποσοστά εντοπισμού απάτης άνω του 90% (Demirguc-Kunt et al., 2021). Αυτή η τεχνολογική δυνατότητα αποτελεί ένα από τα λίγα πεδία στα οποία οι πλατφόρμες P2P μπορούν να υπερτερούν των παραδοσιακών τραπεζών, που σε πολλές περιπτώσεις αντιμετωπίζουν γραφειοκρατικές καθυστερήσεις στην ενημέρωση των συστημάτων τους.

Τα τελευταία χρόνια, η ανάπτυξη ψηφιακών ταυτοτήτων (eID) και η ηλεκτρονική επαλήθευση στοιχείων (eKYC - electronic Know Your Customer) αντιπροσωπεύουν σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις που διευκολύνουν τη λειτουργία των πλατφορμών P2P. Στην Ευρώπη, η εφαρμογή του πλαισίου eIDAS και η ευρωπαϊκή ψηφιακή ταυτότητα (European Digital Identity Wallet) αναμένεται να απλοποιήσει τις διαδικασίες επαλήθευσης ταυτότητας για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, μειώνοντας το κόστος συμμόρφωσης για πλατφόρμες P2P και βελτιώνοντας την εμπειρία χρήστη (European Commission, 2022). Στην Ελλάδα, η εφαρμογή της gov.gr ψηφιακής πύλης αποτελεί ένα βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, αν και η πλήρης ψηφιακή επαλήθευση ταυτότητας για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες παραμένει ακόμα σε εξέλιξη.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που εξακολουθούν να απασχολούν το πλαίσιο λειτουργίας του P2P Lending είναι η προστασία από την υπερχρέωση. Σε αντίθεση με τις τράπεζες, οι οποίες υπόκεινται σε αυστηρά πλαίσια αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, οι πλατφόρμες P2P παρουσιάζουν ιστορικά λιγότερο ενοποιημένα κριτήρια αξιολόγησης. Αυτό δημιουργεί τον κίνδυνο πρόσβασης σε επιπλέον δανεισμό για άτομα που ήδη αντιμετωπίζουν οικονομική πίεση. Ο κίνδυνος είναι ότι ένας δανειολήπτης που αδυνατεί να λάβει τραπεζικό δάνειο λόγω υψηλού χρέους θα μπορούσε να αποκτήσει πρόσβαση σε P2P δάνειο με χαλαρότερα κριτήρια αξιολόγησης, επιτείνοντας το πρόβλημα υπερχρέωσής του. Αυτό είναι ιδιαίτερα σχετικό για την Ελλάδα, όπου η υπερχρέωση νοικοκυριών αποτέλεσε σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα κατά τη δεκαετία της κρίσης (Κουλορίδας, 2019). Η αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου υπερχρέωσης προϋποθέτει τη διασύνδεση των πλατφορμών P2P Lending με συστήματα πιστωτικής πληροφόρησης (credit registries), τα οποία συγκεντρώνουν το συνολικό δανειακό ιστορικό των δανειοληπτών από όλους τους χρηματοπιστωτικούς φορείς. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η πρόσβαση σε πλήρη και ενιαία εικόνα της πιστοληπτικής τους κατάστασης, ανεξάρτητα από τον επιμέρους δανειστή που πραγματοποίησε την αξιολόγηση, περιορίζοντας έτσι τον κίνδυνο κατακερματισμένης πληροφόρησης και υπερχρέωσης.

Ένα ακόμη σημαντικό ρυθμιστικό ζήτημα αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι πλατφόρμες P2P διαχειρίζονται τα κεφάλαια των επενδυτών. Σε αντίθεση με τις τράπεζες, που τα κεφάλαια των καταθετών ενοποιούνται στον ισολογισμό τους, οι πλατφόρμες P2P θα πρέπει να τηρούν χωριστά λογαριασμούς για κάθε επενδυτή, διασφαλίζοντας ότι τα επενδυτικά κεφάλαια θα παραμένουν προστατευμένα από λειτουργικούς κινδύνους της ίδιας της πλατφόρμας. Ο Κανονισμός ECSPR θεσπίζει αυστηρούς κανόνες για τον χωρισμό κεφαλαίων (segregation of funds), αλλά η τήρησή τους απαιτεί αποτελεσματική εποπτεία (European Commission, 2022).

Αντιμέτωπες με αυτές τις εξελίξεις, οι παραδοσιακές τράπεζες έχουν υιοθετήσει πολλαπλές στρατηγικές προσαρμογής. Η βασικότερη εξ αυτών είναι η επένδυση σε τεχνολογικό μετασχηματισμό, με στόχο την ψηφιοποίηση των διαδικασιών χορήγησης δανείων, τη μείωση του χρόνου έγκρισης και τη βελτίωση της εμπειρίας του πελάτη. Μέσω του digital banking, οι τράπεζες προσπαθούν να υιοθετήσουν τη χρηστικότητα των fintech εφαρμογών ενώ διατηρούν τα ανταγωνιστικά τους

πλεονεκτήματα (κεφαλαιακή επάρκεια, εμπιστοσύνη, ρυθμιστική ασφάλεια) (Demirgüç-Kunt et al., 2021).

Σε εθνικό επίπεδο, η εφαρμογή του Κανονισμού ECSPR στην Ελλάδα αντιμετωπίζει ορισμένες πρακτικές προκλήσεις. Αρχικά, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, ως ορισθείσα αρμόδια αρχή, χρειάζεται επαρκείς ανθρώπινους πόρους και τεχνογνωσία για την αδειοδότηση και εποπτεία πλατφορμών P2P, ένα αντικείμενο διαφορετικό από τον παραδοσιακό ρόλο της. Δεύτερον, η ελληνική αγορά είναι σχετικά μικρή, γεγονός που περιορίζει τα οικονομικά κίνητρα για τη δημιουργία εγχώριων πλατφορμών και ευνοεί τη διασυννοριακή επέκταση ξένων πλατφορμών, που μπορεί να εξυπηρετούν ελληνικούς χρήστες χωρίς παρουσία στη χώρα. Τρίτον, η ανάγκη ενσωμάτωσης και συντονισμού με άλλες ευρωπαϊκές ρυθμιστικές αρχές μέσω της ESMA (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών) απαιτεί αυξημένη διοικητική συνεργασία. Αυτές οι προκλήσεις δεν είναι ανυπέρβλητες, αλλά απαιτούν στρατηγική προσέγγιση και επαρκείς πόρους από πλευρά της ελληνικής διοίκησης (Κουλορίδας, 2019).

Οι συνεντεύξεις ανέδειξαν επίσης μια ενδιαφέρουσα αντίφαση στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τον ανταγωνισμό από το P2P Lending τα διάφορα επίπεδα ιεραρχίας εντός των τραπεζών. Στελέχη υψηλού επιπέδου τείνουν να αντιμετωπίζουν το P2P Lending με στρατηγικό ενδιαφέρον, ενίοτε εκφράζοντας θέση υπέρ πιθανών συνεργασιών. Αντίθετα, διευθυντικά στελέχη τμημάτων δανεισμού τείνουν να εκφράζουν μεγαλύτερο σκεπτικισμό ή ακόμα και ανταγωνιστικότητα, αντιλαμβανόμενοι το P2P Lending ως άμεση απειλή για τον δικό τους τομέα αρμοδιότητας. Αυτή η εσωτερική πολυφωνία εντός των τραπεζικών οργανισμών επηρεάζει σημαντικά την ταχύτητα και τη συνέπεια της τραπεζικής απόκρισης στις fintech απειλές, υπογραμμίζοντας ότι η τεχνολογική πρόκληση δεν είναι μόνο ζήτημα τεχνολογίας αλλά και οργανωτικής κουλτούρας και εσωτερικής πολιτικής (Claessens et al., 2018).

Ακόμη ένα σημαντικό θέμα που αναφέρθηκε και στην προηγούμενη ενότητα είναι η εκπαίδευση του προσωπικού της τράπεζας. Η ανάγκη προσαρμογής, ωστόσο, δεν αφορά αποκλειστικά το εσωτερικό των τραπεζικών οργανισμών, αλλά επεκτείνεται και στους επαγγελματίες που λειτουργούν ως «πυλωροί» (gatekeepers) στην πρόσβαση στη χρηματοδότηση, όπως λογιστές, δικηγόροι και χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι. Εάν οι επαγγελματίες αυτοί δεν διαθέτουν επαρκή γνώση ή εμπιστοσύνη απέναντι στις πλατφόρμες P2P Lending, είναι λιγότερο πιθανό να τις προτείνουν στους πελάτες τους. Η διοργάνωση ειδικών σεμιναρίων και η παροχή αδειοδοτημένων πιστοποιήσεων για P2P Lending σε επαγγελματίες συμβούλους θα μπορούσε να επιταχύνει τη διάδοση αυτών των προϊόντων. Όπως επισημαίνουν οι Δασκαλάκης και Γεωργιτσέας (2023), η εκπαίδευση των επαγγελματιών ενδιαμέσων αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη διάδοση των εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, εξίσου σημαντικό με την ενημέρωση των τελικών χρηστών.

Μια δεύτερη στρατηγική προσαρμογής που υιοθετήθηκε από πολλές τράπεζες είναι η ανάπτυξη συνεργασιών με fintech εταιρείες ή ακόμη και η εξαγορά τεχνολογικών startups. Αντί να αντιμετωπίζουν τις πλατφόρμες P2P αποκλειστικά ως ανταγωνιστές, αρκετές τράπεζες επιδιώκουν συνεργασίες που τους επιτρέπουν να αξιοποιήσουν την τεχνολογία και την ταχύτητα των fintech εφαρμογών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα

αποτελεί η συνεργασία της JPMorgan Chase με την OnDeck στις ΗΠΑ, μέσω της οποίας η τράπεζα αξιοποίησε την τεχνολογική υποδομή της fintech εταιρείας για την παροχή ταχύτερων ψηφιακών δανείων προς μικρές επιχειρήσεις.¹⁵ Παράλληλα, αρκετές τράπεζες έχουν αναπτύξει εσωτερικές ψηφιακές πλατφόρμες που προσομοιάζουν στη λειτουργία του P2P Lending, επιδιώκοντας μεγαλύτερη ταχύτητα, ευελιξία και βελτιωμένη εμπειρία πελάτη (Tang, 2019).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η σχέση τραπεζών και πλατφορμών P2P εξελίσσεται δυναμικά. Αρκετές ευρωπαϊκές τράπεζες αντιλαμβάνονται το P2P Lending ως συμπληρωματικό παράγοντα και όχι ως απειλή, ιδίως σε τομείς όπου το κόστος τραπεζικής εξυπηρέτησης είναι υψηλό. Η αναμενόμενη πλήρης εφαρμογή του Κανονισμού ECSPPR σε όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ αναμένεται να ευνοήσει τον ανταγωνισμό μεταξύ παραδοσιακών τραπεζών και πλατφορμών P2P, δημιουργώντας παράλληλα συνθήκες για επωφελείς συνεργασίες (European Commission, 2022).

5.3 Κίνδυνοι Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Η ταχεία ανάπτυξη του P2P Lending έχει δημιουργήσει νέες προκλήσεις για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και έχει εντείνει τη συζήτηση σχετικά με την ανάγκη αποτελεσματικής εποπτείας των ψηφιακών μορφών χρηματοδότησης. Παρότι οι πλατφόρμες P2P συμβάλλουν στη διεύρυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και στην ενίσχυση του ανταγωνισμού, η λειτουργία τους συνοδεύεται από κινδύνους που διαφέρουν σημαντικά από εκείνους του παραδοσιακού τραπεζικού συστήματος.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα αυτά, αφορά στην πιθανότητα αποτυχίας ή πτώχευσης μιας πλατφόρμας P2P. Σε αντίθεση με τις τράπεζες, οι πλατφόρμες αυτές δεν καλύπτονται από συστήματα εγγύησης καταθέσεων, καθώς τα κεφάλαια που επενδύονται μέσω αυτών δεν θεωρούνται τραπεζικές καταθέσεις. Ως αποτέλεσμα, οι επενδυτές εκτίθενται σε αυξημένο κίνδυνο απώλειας κεφαλαίων σε περίπτωση διακοπής λειτουργίας της πλατφόρμας ή αδυναμίας διαχείρισης των υφιστάμενων δανείων. Ωστόσο, ορισμένες πλατφόρμες έχουν αναπτύξει ιδιωτικές λύσεις για την κάλυψη αυτού του κινδύνου: ταμεία αντιστάθμισης (provision funds) που παρέχουν μερική εγγύηση κεφαλαίου επενδυτών, ή δομές κανονισμών αντιμετώπισης πτώχευσης (living wills) που προβλέπουν τον τρόπο διαχείρισης των ενεργών δανείων σε περίπτωση τερματισμού λειτουργίας της πλατφόρμας (European Commission, 2022). Ο Κανονισμός ECSPPR (European Crowdfunding Service Providers Regulation) επιβάλλει πλέον σε αδειοδοτημένες πλατφόρμες να διαθέτουν σχέδιο αντιμετώπισης αποτυχίας (business continuity plan), γεγονός που αποτελεί σημαντικό βήμα για την ενίσχυση της προστασίας των επενδυτών.

Ένα ακόμα ζήτημα είναι ότι σε αντίθεση με τις τράπεζες, οι πλατφόρμες P2P δεν υπόκεινται στις ίδιες κεφαλαιακές απαιτήσεις, γεγονός που σημαίνει ότι σε μια

¹⁵ <https://www.forbes.com/sites/amyfeldman/2015/12/01/why-jpmorgan-chase-and-on-deck-capital-are-teaming-up-to-offer-small-business-loans/>

συστημική κρίση ενδέχεται να αντιμετωπίσουν σοβαρά προβλήματα ρευστότητας. Επιπλέον, καθώς ένα αυξανόμενο τμήμα του πιστωτικού κινδύνου μετατοπίζεται από τους ρυθμιζόμενους τραπεζικούς ισολογισμούς σε μη ρυθμιζόμενους ιδιώτες επενδυτές, δημιουργείται ένας νέος τύπος πιστωτικού κινδύνου που είναι δυσκολότερο να παρακολουθηθεί από τις εποπτικές αρχές (Claessens et al., 2018).

Αυτά τα ζητήματα αναδεικνύουν την ανάγκη για ένα ισορροπημένο ρυθμιστικό πλαίσιο που θα επιτρέπει την ανάπτυξη της καινοτομίας ενώ παράλληλα θα διασφαλίζει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΟ P2P LENDING

6.1 Το Ευρωπαϊκό Ρυθμιστικό Πλαίσιο

Η ρυθμιστική αντιμετώπιση του P2P Lending αποτελεί ένα από τα πιο σύνθετα και εξελισσόμενα ζητήματα της σύγχρονης χρηματοοικονομικής νομοθεσίας. Μέχρι πρόσφατα, οι πλατφόρμες P2P λειτουργούσαν σε ένα ανομοιογενές ρυθμιστικό περιβάλλον στην Ευρώπη, καθώς κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφάρμοζε διαφορετικούς κανόνες αδειοδότησης, εποπτείας και προστασίας επενδυτών. Η αποσπασματικότητα αυτή περιόριζε τη διασυνοριακή επέκταση των πλατφορμών και δημιουργούσε αυξημένη αβεβαιότητα τόσο για τους επενδυτές όσο και για τους παρόχους υπηρεσιών crowdfunding (European Commission, 2022).

Η έκδοση του Κανονισμού 2020/1503 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, γνωστού ως Κανονισμός ECSPR (European Crowdfunding Service Providers Regulation), αποτελεί σταθμό στην ιστορία της ρύθμισης του crowdfunding και του P2P Lending στην ΕΕ. Ο κανονισμός εφαρμόζεται από τον Νοέμβριο 2022 και θεσπίζει ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο για πλατφόρμες που παρέχουν υπηρεσίες crowdfunding σε επιχειρηματικές χρηματοδοτήσεις έως 5 εκατομμύρια ευρώ ανά έργο και ανά δωδεκάμηνη περίοδο. Οι βασικές απαιτήσεις του, περιλαμβάνουν την υποχρεωτική αδειοδότηση και εποπτεία από τις εθνικές αρμόδιες αρχές, αυξημένες υποχρεώσεις διαφάνειας και γνωστοποίησης πληροφοριών προς τους επενδυτές, απαιτήσεις διαχείρισης κινδύνου, καθώς και ειδικούς μηχανισμούς προστασίας των μη επαγγελματιών επενδυτών (European Commission, 2022).

Ο Κανονισμός ECSPR αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς την ενοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Κεφαλαιαγορών (Capital Markets Union), καθώς δημιουργεί συνθήκες ισότιμου ανταγωνισμού μεταξύ πλατφορμών διαφορετικών κρατών μελών και ενισχύει την εμπιστοσύνη των επενδυτών στον κλάδο. Παράλληλα, διευκολύνει τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών crowdfunding μειώνοντας τα διοικητικά εμπόδια για τις πλατφόρμες που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν σε περισσότερες χώρες της ΕΕ. Ωστόσο, έχουν επισημανθεί και ορισμένοι περιορισμοί του κανονισμού. Το ανώτατο όριο χρηματοδότησης των 5 εκατομμυρίων ευρώ περιορίζει τη δυνατότητα ένταξης μεγαλύτερων επενδυτικών έργων στο πλαίσιο του ECSPR, ενώ η κύρια εστίασή του στις επιχειρηματικές χρηματοδοτήσεις αφήνει σε μεγάλο βαθμό εκτός ρυθμιστικού πεδίου το καταναλωτικό P2P Lending.

6.2 Το Ελληνικό Ρυθμιστικό Πλαίσιο

Στην Ελλάδα, το ρυθμιστικό πλαίσιο για το P2P Lending δεν έχει αναπτυχθεί ως αυτόνομο σύστημα εποπτείας, αλλά εντάσσεται στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο εναλλακτικής χρηματοδότησης και χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Η ελληνική προσέγγιση χαρακτηρίζεται από έντονη εξάρτηση από το ευρωπαϊκό δίκαιο, καθώς οι βασικοί κανόνες λειτουργίας των πλατφορμών crowdfunding και lending-based crowdfunding καθορίζονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω του Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1503 (ECSPR), ο οποίος εφαρμόζεται άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη.

Σε εθνικό επίπεδο, ένα πρώτο θεσμικό βήμα για την ενσωμάτωση της εναλλακτικής χρηματοδότησης αποτέλεσε ο Νόμος 4569/2018, ο οποίος εισήγαγε διατάξεις σχετικές με τη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς και έθεσε τις βάσεις για την ανάπτυξη υπηρεσιών crowdfunding στην ελληνική έννομη τάξη. Ωστόσο, ο νόμος αυτός δεν ρύθμιζε εξειδικευμένα το P2P Lending, αλλά περισσότερο το γενικό πλαίσιο της αγοράς κεφαλαίων και των χρηματοπιστωτικών υποδομών. Η πλήρης εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με τον ευρωπαϊκό κανονισμό ECSPR πραγματοποιήθηκε μέσω του Νόμου 4872/2021, ο οποίος προσαρμόζει το εθνικό δίκαιο στις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1503 και καθορίζει το πλαίσιο αδειοδότησης και εποπτείας των παροχών υπηρεσιών crowdfunding. Με τον νόμο αυτό, η αρμόδια αρχή για την εποπτεία των πλατφορμών crowdfunding στην Ελλάδα είναι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η οποία αναλαμβάνει την αδειοδότηση, την παρακολούθηση συμμόρφωσης και την επιβολή κυρώσεων όπου απαιτείται. Η εποπτεία στην Ελλάδα διαμορφώνεται επίσης από τον ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία ασκεί εποπτεία σε πιστωτικά ιδρύματα, ιδρύματα πληρωμών, εταιρείες παροχής πιστώσεων και λοιπές χρηματοπιστωτικές οντότητες. Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, η Τράπεζα της Ελλάδος έχει αρμοδιότητες προληπτικής εποπτείας κυρίως σε οργανισμούς που συνδέονται άμεσα με τραπεζικές υπηρεσίες και συστήματα πληρωμών, ενώ η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επικεντρώνεται στις επενδυτικές και κεφαλαιαγορικές δραστηριότητες (Κουλορίδας, 2019).

Η εφαρμογή του ECSPR στην Ελλάδα έχει συμβάλει στη δημιουργία ενός εναρμονισμένου πλαισίου λειτουργίας για τις πλατφόρμες crowdfunding σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο τη μείωση του κατακερματισμού της αγοράς και την ενίσχυση της διασυννοριακής χρηματοδότησης. Παρά την ύπαρξη ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου, η αγορά P2P Lending στην Ελλάδα παραμένει περιορισμένη. Η εφαρμογή του ECSPR έχει μεν δημιουργήσει ένα πιο ξεκάθαρο ρυθμιστικό περιβάλλον, ωστόσο η πραγματική ανάπτυξη της αγοράς βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο. Μέχρι σήμερα, δεν έχει διαμορφωθεί ισχυρό οικοσύστημα εγχώριων πλατφορμών με σημαντική δραστηριότητα. Η περιορισμένη ανάπτυξη συνδέεται με παράγοντες όπως η συντηρητική επενδυτική κουλτούρα, η χαμηλή εξοικείωση του κοινού με εναλλακτικά χρηματοδοτικά εργαλεία και οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, οι οποίες ενίσχυσαν την προτίμηση προς πιο παραδοσιακές και ασφαλείς μορφές αποταμίευσης. Επιπλέον, η ανάγκη για εξειδικευμένη εποπτική τεχνογνωσία και η πολυπλοκότητα των κανονιστικών απαιτήσεων επηρεάζουν την ταχύτερη ανάπτυξη του κλάδου.

6.3 Ζητήματα Κυβερνοασφάλειας και Προστασίας Δεδομένων

Ένα από τα πλέον κρίσιμα ζητήματα που συνδέονται με τη λειτουργία των πλατφορμών P2P Lending αφορά την κυβερνοασφάλεια και την προστασία προσωπικών δεδομένων. Οι πλατφόρμες αυτές βασίζονται σε ένα πλήρως ψηφιακό περιβάλλον και διαχειρίζονται εκτεταμένες ποσότητες ευαίσθητων πληροφοριών, όπως είναι τα οικονομικά δεδομένα, τα στοιχεία ταυτοποίησης, το πιστωτικό ιστορικό και η επενδυτική συμπεριφορά των χρηστών. Η συγκέντρωση και επεξεργασία τέτοιων δεδομένων τις καθιστά ιδιαίτερα ελκυστικό στόχο για κυβερνοεπιθέσεις και κακόβουλες ενέργειες. Η εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ/GDPR) στην ΕΕ θεσπίζει αυστηρές απαιτήσεις για την ασφάλεια και τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων και εισάγει την υποχρέωση εφαρμογής κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφαλείας, καθώς και την άμεση γνωστοποίηση παραβιάσεων δεδομένων στις αρμόδιες αρχές (European Commission, 2022).

Σε σύγκριση με τις παραδοσιακές τράπεζες, οι πλατφόρμες P2P Lending συχνά διαθέτουν μικρότερη οργανωτική και τεχνολογική υποδομή κυβερνοασφάλειας, γεγονός που μπορεί να τις ωθήσει να είναι πιο ευάλωτες. Αντίθετα, τα τραπεζικά ιδρύματα διαθέτουν πιο ανεπτυγμένα συστήματα προστασίας, όπως πολυπαραγοντική ταυτοποίηση (MFA), συστήματα ανίχνευσης απάτης σε πραγματικό χρόνο και προηγμένα πρωτόκολλα κρυπτογράφησης. Παρόλα αυτά, ούτε οι τράπεζες είναι πλήρως προστατευμένες, καθώς παραμένουν εκτεθειμένες σε εξελιγμένες επιθέσεις όπως phishing επιθέσεις.

Άξιο αναφοράς είναι ότι η ποιοτική έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας ανέδειξε πως η ασφάλεια των ψηφιακών συναλλαγών αποτελεί σημαντική πηγή ανησυχίας τόσο για τραπεζικούς υπαλλήλους όσο και για πελάτες στην Ελλάδα. Το ζήτημα της ασφάλειας συνδέεται άμεσα με το επίπεδο εμπιστοσύνης των χρηστών προς τις πλατφόρμες P2P Lending, καθώς αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την αποδοχή και τη χρήση τους. Επιπλέον, η περιορισμένη εξοικείωση ενός μέρους του επενδυτικού κοινού με τις ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, σε συνδυασμό με τις ανησυχίες για πιθανές παραβιάσεις προσωπικών δεδομένων, δύναται να λειτουργήσει ως ανασταλτικός παράγοντας για την ευρύτερη υιοθέτηση του συγκεκριμένου μοντέλου εναλλακτικής χρηματοδότησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Η επιλογή του συγκεκριμένου ερευνητικού θέματος συνδέεται με την αυξανόμενη σημασία των εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον και, ειδικότερα, με την ανάπτυξη του Peer-to-Peer Lending ως ενός αναδυόμενου μοντέλου που επαναπροσδιορίζει τον ρόλο των τραπεζών. Η σταδιακή ψηφιοποίηση του τραπεζικού τομέα, σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές εξελίξεις στον χώρο των fintech εφαρμογών, έχει δημιουργήσει ένα νέο πλαίσιο χρηματοδότησης, στο οποίο παραδοσιακοί και μη παραδοσιακοί μηχανισμοί συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν.

Παράλληλα, η εμπειρία της πρόσφατης οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα και οι αλλαγές που αυτή επέφερε στη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και τραπεζικού συστήματος, καθιστούν το συγκεκριμένο αντικείμενο ιδιαίτερα επίκαιρο και ερευνητικά ενδιαφέρον. Η ανάγκη για ταχύτερες, πιο ευέλικτες και τεχνολογικά προηγμένες μορφές χρηματοδότησης έχει ενισχύσει το ενδιαφέρον τόσο των χρηστών όσο και των ιδίων των τραπεζικών οργανισμών για εναλλακτικά μοντέλα όπως το P2P Lending.

Επιπλέον, η προσωπική μου επαγγελματική εξοικείωση με το τραπεζικό περιβάλλον και η παρατήρηση των εξελίξεων στον τομέα του digital banking αποτέλεσαν σημαντικό κίνητρο για τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι εργαζόμενοι του κλάδου αντιλαμβάνονται τη μετάβαση προς πιο ψηφιακές και αποκεντρωμένες μορφές χρηματοδότησης.

7.1 Μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας

Η παρούσα έρευνα υιοθετεί ποιοτική ερευνητική προσέγγιση με στόχο τη διερεύνηση των αντιλήψεων εργαζομένων του τραπεζικού κλάδου σχετικά με το Peer-to-Peer Lending (P2P Lending) και τη σχέση του με τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό. Η επιλογή της ποιοτικής μεθόδου βασίστηκε στη φύση του ερευνητικού αντικειμένου, το οποίο αφορά την κατανόηση εμπειριών, στάσεων και αντιλήψεων, και όχι τη στατιστική γενίκευση.

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις, οι οποίες επιτρέπουν ευελιξία στη διατύπωση των απαντήσεων και την ανάδειξη πλούσιου ποιοτικού υλικού. Η δειγματοληψία ήταν σκόπιμη (purposive sampling), καθώς επιλέχθηκαν άτομα με επαγγελματική εμπειρία στον τραπεζικό τομέα και εξοικείωση με ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από εργαζόμενους ηλικίας 30 έως 50 ετών, με τουλάχιστον οκτώ έτη επαγγελματικής εμπειρίας στον τραπεζικό τομέα. Οι συμμετέχοντες διαθέτουν εξοικείωση με υπηρεσίες digital banking και, σε γενικές γραμμές, υιοθετούν θετική και ανοιχτή στάση απέναντι στις fintech λύσεις. Πρόκειται για στελέχη που δραστηριοποιούνται τόσο στον τομέα των χορηγήσεων και των

δανείων σε κεντρικές τραπεζικές μονάδες, όσο και σε τμήματα πληροφορικής (IT), τα οποία έχουν ενεργό ρόλο στην ανάπτυξη και υποστήριξη των ψηφιακών τραπεζικών συστημάτων. Οι συμμετέχοντες έχουν συνολική εικόνα της λειτουργίας της τράπεζας σε πανελλαδικό επίπεδο και περιλαμβάνουν υπαλλήλους, team leaders, managers και προϊσταμένους τμημάτων.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν την περίοδο Μαρτίου-Απριλίου 2026, με διάρκεια περίπου 45 λεπτά ανά συνέντευξη και είναι ανώνυμες. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης (thematic analysis), σύμφωνα με το πλαίσιο των Braun & Clarke (2019), η οποία επιτρέπει τον εντοπισμό, την κωδικοποίηση και την ομαδοποίηση επαναλαμβανόμενων θεματικών προτύπων που αναδύονται από το ερευνητικό υλικό.

7.2 Ερωτήσεις Συνεντεύξεων

Οι ερωτήσεις που καθοδηγούν τις συνεντεύξεις καλύπτουν τα βασικά θέματα της έρευνας και εξετάζουν τη σχέση μεταξύ του παραδοσιακού τραπεζικού συστήματος και του Peer-to-Peer Lending από την οπτική έμπειρων επαγγελματιών του χρηματοπιστωτικού τομέα. Οι συνεντεύξεις οργανώθηκαν γύρω από οκτώ θεματικούς άξονες, οι οποίοι αποτυπώνουν τις κύριες διαστάσεις της υπό εξέταση σχέσης. Συγκεκριμένα, οι άξονες αυτοί αφορούν την εξοικείωση με το P2P Lending, την ταχύτητα και την ευελιξία ως ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, το ζήτημα της εμπιστοσύνης τόσο προς το τραπεζικό σύστημα όσο και προς τις fintech πλατφόρμες, καθώς και τη δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ τραπεζών και P2P παρόχων. Επιπλέον, εξετάζεται η σύγκριση μεταξύ Digital Banking και P2P Lending, η διαχείριση περιπτώσεων αθέτησης πληρωμών, το επίπεδο πληροφόρησης που διαθέτουν οι εμπλεκόμενοι και η συνακόλουθη επίδραση στον πιστωτικό κίνδυνο, καθώς και ζητήματα που σχετίζονται με την κυβερνοασφάλεια και την προστασία δεδομένων.

Οι παραπάνω θεματικές επέτρεψαν στους συμμετέχοντες να αναπτύξουν ελεύθερα τις απόψεις τους και να αναδείξουν εμπειρικά στοιχεία από την επαγγελματική τους πρακτική, ενώ παράλληλα διασφαλίστηκε η δυνατότητα σύγκρισης και αντιπαραβολής των απαντήσεων μεταξύ των διαφορετικών συνεντεύξεων.

7.2.1 Περιορισμοί της Έρευνας

Η παρούσα έρευνα παρουσιάζει ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Καταρχάς, ο σχετικά μικρός αριθμός συμμετεχόντων περιορίζει τη δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων στο σύνολο του τραπεζικού κλάδου. Επιπλέον, η ποιοτική φύση της έρευνας δεν επιτρέπει τη στατιστική ανάλυση ή τη γενίκευση των απόψεων σε ευρύτερους πληθυσμούς, καθώς επικεντρώνεται στην εις βάθος κατανόηση των εμπειριών και

των αντιλήψεων των συμμετεχόντων. Επιπρόσθετα, οι απόψεις που καταγράφονται ενδέχεται να επηρεάζονται από την επαγγελματική θέση των συμμετεχόντων, καθώς και από το οργανωσιακό πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιούνται. Παρά τους παραπάνω περιορισμούς, η έρευνα παρέχει χρήσιμες ενδείξεις σχετικά με τις επαγγελματικές αντιλήψεις για το Peer-to-Peer Lending στο ελληνικό τραπεζικό περιβάλλον και συμβάλλει στην περαιτέρω κατανόηση του φαινομένου.

7.3 Αποτελέσματα - Θεματική Ανάλυση Συνεντεύξεων

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας, όπως προέκυψαν από την ανάλυση των συνεντεύξεων. Μέσω της εφαρμογής θεματικής ανάλυσης, επιχειρήθηκε η συστηματική κωδικοποίηση και ερμηνευτική οργάνωση του ποιοτικού υλικού, με στόχο την ανάδειξη των βασικών θεματικών που αποτυπώνουν τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων. Οι θεματικές ενότητες που ακολουθούν συγκροτούν τα κυριότερα επαναλαμβανόμενα μοτίβα του ερευνητικού υλικού και συνδέονται άμεσα με τους ερευνητικούς άξονες της μελέτης.

7.3.1 Ταχύτητα και Ευελιξία ως Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα του P2P

Το κεντρικό εύρημα που αναδύθηκε από την ανάλυση των συνεντεύξεων είναι η αναγνώριση της ταχύτητας και ευελιξίας ως κύριων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων του P2P Lending έναντι των τραπεζών. Οι συμμετέχοντες με εμπειρία στον τραπεζικό κλάδο χαρακτήρισαν ομόφωνα τις τραπεζικές διαδικασίες χορήγησης δανείων ως χρονοβόρες και γραφειοκρατικές. Το αίσθημα αυτό επιτάθηκε με την κρίση: «μετά τα capital controls, πολλοί πελάτες απογοητεύτηκαν βαθιά από το τραπεζικό σύστημα και άρχισαν να αναζητούν εναλλακτικές». Ωστόσο, επισημάνθηκε ότι η ταχύτητα του P2P Lending δεν πρέπει να εκλαμβάνεται αποκλειστικά ως πλεονέκτημα, καθώς ενδέχεται να συνεπάγεται χαλαρότερη αξιολόγηση πιστωτικού κινδύνου.

7.3.2 Εμπιστοσύνη και Ασφάλεια

Ένας δεύτερος σημαντικός θεματικός άξονας που αναδύεται αφορά το ζήτημα της εμπιστοσύνης και της ασφάλειας στο πλαίσιο της σύγκρισης μεταξύ τραπεζικού δανεισμού και P2P Lending. Παρά την επιφυλακτικότητα προς τις τράπεζες που εντάθηκε κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ότι τα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξακολουθούν να απολαμβάνουν υψηλότερο επίπεδο εμπιστοσύνης σε σχέση με τις ανώνυμες ψηφιακές πλατφόρμες, ιδιαίτερα στο ελληνικό χρηματοοικονομικό περιβάλλον.

Παράλληλα, η ανησυχία σχετικά με την ασφάλεια των ψηφιακών συναλλαγών, τον κίνδυνο κυβερνοεπιθέσεων (hacking) και την προστασία των προσωπικών δεδομένων αναδεικνύεται ως βασικός παράγοντας επιφυλακτικότητας απέναντι στο P2P

Lending. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ένας από τους συμμετέχοντες: «στο P2P, ο επενδυτής γνωρίζει λιγότερα για τον δανειζόμενο από ό,τι μια τράπεζα γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο, και ο κόσμος το αντιλαμβάνεται».

7.3.3 Προοπτικές Συνεργασίας Τραπεζών και Πλατφορμών P2P

Άλλο ένα σημαντικό εύρημα που προκύπτει από την ανάλυση των συνεντεύξεων αφορά την αντίληψη της σχέσης μεταξύ τραπεζών και πλατφορμών P2P Lending. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων εκτιμά ότι οι δύο μορφές χρηματοδότησης δεν θα εξελιχθούν απαραίτητα ως ανταγωνιστικές, αλλά περισσότερο ως συμπληρωματικές στο πλαίσιο ενός εξελισσόμενου χρηματοπιστωτικού οικοσυστήματος.

Συγκεκριμένα, αναφέρθηκε το ενδεχόμενο οι συστημικές τράπεζες να υιοθετήσουν στοιχεία του μοντέλου P2P για επιμέρους κατηγορίες χρηματοδότησης, όπως μικροδάνεια ή χρηματοδότηση νεοφυών επιχειρήσεων, είτε μέσω εσωτερικών ψηφιακών πλατφορμών είτε μέσω συνεργασιών με ήδη υπάρχουσες fintech εταιρείες. Σε αυτό το πλαίσιο, αρκετοί συμμετέχοντες υπογράμμισαν ότι το κρίσιμο ζήτημα δεν αφορά το αν οι τράπεζες θα δεχθούν ανταγωνιστική πίεση από το P2P Lending, αλλά τον βαθμό και την ταχύτητα με την οποία θα προσαρμοστούν στρατηγικά στις νέες συνθήκες της αγοράς.

7.3.4 Digital Banking έναντι P2P Lending

Σχετικά με τη σύγκριση μεταξύ Digital Banking και P2P Lending, οι συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι τα ψηφιακά εργαλεία των τραπεζών αποτελούν σε μεγάλο βαθμό ψηφιοποίηση υφιστάμενων διαδικασιών, χωρίς να συνιστούν πλήρη ανασχεδιασμό του τραπεζικού μοντέλου λειτουργίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να διατηρούνται δομικοί περιορισμοί, οι οποίοι καθιστούν τις τραπεζικές ψηφιακές υπηρεσίες λιγότερο ευέλικτες σε σχέση με τις πλατφόρμες P2P, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί εξ αρχής με βάση μια digital-first προσέγγιση.

Ωστόσο, αναγνωρίζεται ότι οι πρόσφατες επενδύσεις των τραπεζών στον ψηφιακό μετασχηματισμό αρχίζουν να αποδίδουν, συμβάλλοντας στη βελτίωση της εμπειρίας χρήστη και στη σταδιακή μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης χρηματοδοτικών διαδικασιών.

7.3.5 Διαχείριση Αθέτησης και Νομική Προστασία

Ένα ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα που αναδεικνύεται αφορά τη διαχείριση της αθέτησης αποπληρωμής δανείων και το επίπεδο νομικής προστασίας των εμπλεκόμενων μερών. Στον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό, το θεσμικό και νομικό πλαίσιο είναι σαφές και πλήρως ανεπτυγμένο, παρέχοντας τη δυνατότητα ενεργοποίησης διαδικασιών

όπως η καταγγελία της σύμβασης, η ρευστοποίηση εξασφαλίσεων και η δικαστική διεκδίκηση απαιτήσεων.

Αντίθετα, στο P2P Lending η διαδικασία είσπραξης σε περίπτωση αθέτησης είναι λιγότερο άμεσα προσβάσιμη για τον μεμονωμένο επενδυτή, καθώς η διαχείρισή της εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ίδια την πλατφόρμα. Η διαφορά αυτή αναδεικνύεται ως σημαντικός περιορισμός του μοντέλου, ιδιαίτερα στο ελληνικό θεσμικό περιβάλλον, και συνδέεται με την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης του ρυθμιστικού πλαισίου

7.3.6 Ασύμμετρη πληροφόρηση και διαφάνεια

Ένα ακόμη σημαντικό ζήτημα που αναδείχθηκε από την ανάλυση των συνεντεύξεων αφορά το επίπεδο πληροφόρησης που διαθέτουν τα εμπλεκόμενα μέρη στα δύο μοντέλα χρηματοδότησης, καθώς και τις συνέπειες που αυτό έχει στην αντιλαμβανόμενη διαφάνεια και τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι συμμετέχοντες επεσήμαναν ότι στο παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα η διαδικασία αξιολόγησης βασίζεται σε εκτενή και πολυεπίπεδη πληροφόρηση για τον πελάτη, η οποία προκύπτει από ιστορικά οικονομικά στοιχεία, συναλλακτική συμπεριφορά και εσωτερικά συστήματα πιστοληπτικής αξιολόγησης. Το γεγονός αυτό επιτρέπει στις τράπεζες να έχουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του δανειολήπτη και να περιορίζουν, σε κάποιο βαθμό, την αβεβαιότητα ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο.

Αντίθετα, στο πλαίσιο του P2P Lending αναδείχθηκε ότι η πληροφόρηση που είναι διαθέσιμη στον επενδυτή είναι πιο περιορισμένη και συχνά διαμεσολαβημένη από την ίδια την πλατφόρμα. Αυτό δημιουργεί συνθήκες ασύμμετρης πληροφόρησης, καθώς οι επενδυτές δεν έχουν την ίδια πρόσβαση σε αναλυτικά δεδομένα για τον δανειολήπτη όπως ένας οργανωμένος τραπεζικός φορέας.

Όπως χαρακτηριστικά προκύπτει από τις απόψεις των συμμετεχόντων, αυτή η διαφοροποίηση ενισχύει την αντιλαμβανόμενη αβεβαιότητα και επηρεάζει άμεσα το επίπεδο εμπιστοσύνης προς τις πλατφόρμες P2P. Η περιορισμένη διαφάνεια των πληροφοριών συνδέεται, κατά συνέπεια, με αυξημένη αντίληψη κινδύνου, γεγονός που λειτουργεί ανασταλτικά για την ευρύτερη αποδοχή του συγκεκριμένου μοντέλου χρηματοδότησης.

Συνολικά, η ασύμμετρη πληροφόρηση αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας διαφοροποίησης μεταξύ παραδοσιακού τραπεζικού δανεισμού και P2P Lending, επηρεάζοντας τόσο τη διαδικασία λήψης αποφάσεων όσο και το επίπεδο εμπιστοσύνης των εμπλεκόμενων μερών.

7.4 Συνολική Αξιολόγηση Ευρημάτων

Συνολικά, η ποιοτική έρευνα ανέδειξε μια σύνθετη και πολυεπίπεδη εικόνα των αντιλήψεων επαγγελματιών του τραπεζικού κλάδου σχετικά με τη σχέση μεταξύ

παραδοσιακού τραπεζικού δανεισμού και P2P Lending στο ελληνικό πλαίσιο. Από τη συνολική ανάλυση των συνεντεύξεων καθίσταται σαφές ότι η αξιολόγηση του P2P Lending δεν είναι ενιαία ή μονοδιάστατη, αλλά διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από την επαγγελματική εμπειρία των συμμετεχόντων στον τραπεζικό τομέα, καθώς και από τη συνεχή σύγκριση με τις καθιερωμένες και θεσμικά εδραιωμένες πρακτικές χρηματοδότησης.

Το P2P Lending γίνεται αντιληπτό ως ένα μοντέλο που εισάγει νέες δυνατότητες στον τρόπο παροχής δανείων, κυρίως μέσα από πιο άμεσες και λιγότερο πολύπλοκες διαδικασίες. Ωστόσο, αυτή η λειτουργική υπεροχή δεν συνεπάγεται και συνολική υπεροχή έναντι του τραπεζικού συστήματος, καθώς οι συμμετέχοντες δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα σε ζητήματα αξιοπιστίας, ελέγχου και θεσμικής ασφάλειας.

Ταυτόχρονα, διαφαίνεται ότι οι τράπεζες βρίσκονται σε διαδικασία σταδιακού ψηφιακού εκσυγχρονισμού, χωρίς όμως να έχουν απομακρυνθεί πλήρως από παραδοσιακές δομές και διαδικασίες. Αυτό δημιουργεί ένα ενδιάμεσο πεδίο, στο οποίο οι fintech λύσεις αναπτύσσονται και λειτουργούν περισσότερο συμπληρωματικά παρά ανταγωνιστικά.

Σε αυτό το πλαίσιο, η γενική αποτίμηση των ευρημάτων δείχνει μια αγορά σε εξέλιξη, όπου οι νέες μορφές χρηματοδότησης δεν αντικαθιστούν το υφιστάμενο σύστημα, αλλά συμβάλλουν στον σταδιακό επαναπροσδιορισμό του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιχείρησε μια ολοκληρωμένη ανάλυση του Peer-to-Peer (P2P) Lending σε σχέση με τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό, συνδυάζοντας θεωρητική προσέγγιση και εμπειρική διερεύνηση μέσω ποιοτικών συνεντεύξεων. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν μπορούν να οργανωθούν σε τρεις βασικούς άξονες, θεωρητικό, εμπειρικό και πολιτικής.

Σε θεωρητικό επίπεδο, το P2P Lending αναδεικνύεται ως μια ουσιαστική μεταβολή του τρόπου χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης, καθώς μειώνει τον ρόλο των τραπεζών ως αποκλειστικών ενδιάμεσων και μεταφέρει σημαντικό μέρος του πιστωτικού κινδύνου στους ιδιώτες επενδυτές. Παράλληλα, αξιοποιεί τις δυνατότητες της ψηφιακής τεχνολογίας για μείωση κόστους και αύξηση της αποτελεσματικότητας. Ωστόσο, δεν συνιστά πλήρη υποκατάσταση του τραπεζικού συστήματος, αλλά λειτουργεί συμπληρωματικά, καλύπτοντας τμήματα της αγοράς που συχνά δεν εξυπηρετούνται επαρκώς από τις τράπεζες.

Σε εμπειρικό επίπεδο, τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι στην Ελλάδα το P2P Lending βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Οι βασικοί περιορισμοί αφορούν τη χαμηλή εξοικείωση του κοινού, την περιορισμένη χρηματοοικονομική εκπαίδευση, τις ανησυχίες για την κυβερνοασφάλεια και την ισχυρή ακόμη εμπιστοσύνη προς τις παραδοσιακές τράπεζες. Παράλληλα, προκύπτει ότι οι τράπεζες δεν αντιμετωπίζουν το P2P Lending ως άμεση απειλή, αλλά περισσότερο ως πεδίο προσαρμογής και πιθανής συνεργασίας στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Η συγκριτική ανάλυση καταδεικνύει ότι ο τραπεζικός δανεισμός υπερέχει σε ζητήματα θεσμικής ασφάλειας, κεφαλαιακής επάρκειας και εποπτείας, ενώ το P2P Lending υπερτερεί σε ταχύτητα, ευελιξία και προσβασιμότητα. Η μελλοντική εξέλιξη της αγοράς φαίνεται να οδηγεί περισσότερο σε σύγκλιση των δύο μοντέλων παρά σε πλήρη ανταγωνισμό, με την τεχνολογική καινοτομία να λειτουργεί ως κοινός παρονομαστής.

Σε επίπεδο πολιτικής, αναδεικνύεται η ανάγκη για ένα ισορροπημένο και αποτελεσματικά εφαρμοσμένο ρυθμιστικό πλαίσιο, ικανό να υποστηρίξει την ανάπτυξη του P2P Lending χωρίς να υπονομεύει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Ο Κανονισμός ECSPR αποτελεί σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, ωστόσο απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση της εποπτείας σε εθνικό επίπεδο, καθώς και προώθηση της χρηματοοικονομικής παιδείας των επενδυτών.

Όσον αφορά τις προοπτικές, η ενσωμάτωση τεχνολογιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη και το blockchain αναμένεται να ενισχύσει την αποδοτικότητα, τη διαφάνεια και την αξιοπιστία των πλατφορμών P2P. Παρ' όλα αυτά, η εξέλιξη του κλάδου θα εξαρτηθεί καθοριστικά από το επίπεδο εμπιστοσύνης των χρηστών και την προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου.

Συνολικά, το P2P Lending δεν αποτελεί παροδικό φαινόμενο, αλλά μια δομική εξέλιξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η μελλοντική συνύπαρξη τραπεζών και πλατφορμών P2P φαίνεται να διαμορφώνει ένα νέο, υβριδικό χρηματοοικονομικό περιβάλλον, στο οποίο η τεχνολογία και η ρύθμιση θα καθορίσουν τον βαθμό ισορροπίας και βιωσιμότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Δασκαλάκης, Ν., & Γεωργιτσέας, Π. (2023). FinTech και Κρυπτοοικονομία: Από τη χρηματοοικονομική του σήμερα στο μέλλον της ψηφιακής οικονομίας. Εκδόσεις Ανικούλα.

Ζοπουνίδης, Κ., & Λεμονάκης, Χ. (2009). Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου. Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Κουλορίδας, Α. (2019). Εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης μέσω διαδικτύου: Η συμμετοχική χρηματοδότηση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Νόμος 4438/2016. Κώδικας Δεοντολογίας για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων κ.ά. ΦΕΚ Α' 220/28.11.2016.

Στουπάκης, Κ. (2020). Peer-To-Peer Lending: Η Νέα Τάση στα Δάνεια. Our Wallet. <https://www.ourwallet.gr/p2p-lending/>

Τσιτσιλώνης, Θ. (2019). Χρηματοοικονομική κρίση, τραπεζικό σύστημα και μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Ελλάδα. Εκδόσεις Παπαζήση.

Χρηστινίδου, Σ. (2024). Crowdfunding – Συμμετοχική χρηματοδότηση: τεχνολογική, επιχειρηματική και νομική θεώρηση (Διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Baeck, P., & Collins, L. (2013). Working the crowd: A short guide to crowdfunding and how it can work for you. Nesta. <https://www.nesta.org.uk/report/working-the-crowd/>

Baeck, P., Collins, L., & Zhang, B. (2014). Understanding alternative finance: The UK alternative finance industry report 2014. Nesta & University of Cambridge.

Bertsch, C., Hull, I., Qi, Y., & Zhang, X. (2020). Bank misconduct and online lending. Journal of Banking & Finance, 116, 105822. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2020.105822>

Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. Qualitative Research in Sport, Exercise and Health, 11(4), 589–597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>

Casu, B., Girardone, C., & Molyneux, P. (2022). Εισαγωγή στην τραπεζική (Επιμ. Γ. Καραθανάσης). Εκδόσεις Τζιόλα.

- Claessens, S., Frost, J., Turner, G., & Zhu, F. (2018). Fintech credit markets around the world: Size, drivers and policy issues. BIS Quarterly Review, September 2018. https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1809e.htm
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (4th ed.). Sage Publications.
- Cumming, D. J., Leboeuf, G., & Schwenbacher, A. (2014). Crowdfunding models: Keep-it-all vs. all-or-nothing. SSRN Working Paper. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2447567>
- Demirguc-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., & Ansar, S. (2021). The global index database 2021: Financial inclusion, digital payments, and resilience in the age of COVID-19. World Bank Group.
- European Banking Authority [EBA]. (2022). Guidelines on loan origination and monitoring under Directive 2013/36/EU. EBA/GL/2020/06. <https://www.eba.europa.eu/>
- European Commission. (2022). Regulation (EU) 2020/1503 of the European Parliament and of the Council on European crowdfunding service providers for business. Official Journal of the European Union, L 347.
- Forbes : <https://www.forbes.com/sites/franksorrentino/2023/11/28/better-together-the-evolution-of-bank-fintech-partnerships/> και <https://www.forbes.com/sites/amyfeldman/2015/12/01/why-jpmorgan-chase-and-on-deck-capital-are-teaming-up-to-offer-small-business-loans/>
- Galloway, I. (2009). Peer-to-peer lending and community development finance. Community Development Working Paper 2009-06, Federal Reserve Bank of San Francisco.
- OECD. (2020). Financing SMEs and entrepreneurs 2020: An OECD scoreboard. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/061fe03d-en>
- PSD2 (Οδηγία ΕΕ για open banking) <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2015/2366/oj>
- Rosenberg, E. (2019, 13 Ιουνίου). What is Peer-to-Peer (P2P) lending? Credit Karma. <https://www.creditkarma.com/personal-loans/i/peer-to-peer-lending>
- Tang, H. (2019). Peer-to-peer lenders versus banks: Substitutes or complements? The Review of Financial Studies, 32(5), 1900–1938. <https://doi.org/10.1093/rfs/hhy137>
- Verstein, A. (2017). The misregulation of person-to-person lending. UC Davis Law Review, 45(2), 445–530.

Wardrop, R., Zhang, B., Rau, R., & Gray, M. (2014). Understanding alternative finance: The UK alternative finance industry report 2014. Nesta & University of Cambridge.

Ziegler, T., Johanson, M., King, M., Zhang, B., Mammadova, L., Ferri, G., & Trakulhoon, V. (2021). The 2nd global alternative finance market benchmarking report. Cambridge Centre for Alternative Finance.

Zopa. (n.d.). Our story. <https://www.zopa.com/about/our-story>

Παράρτημα Α ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

- 1) Γνωρίζετε σχετικά με το peer to peer lending;
- 2) Οι τράπεζες κατηγορούνται συχνά για αργές και γραφειοκρατικές διαδικασίες. Θεωρείτε ότι η ταχύτητα μιας P2P πλατφόρμας είναι πλεονέκτημα ή είναι απλώς ένα ρίσκο που οι τράπεζες σωστά αποφεύγουν;
- 3) Μετά τα capital controls και την κρίση, ο κόσμος έγινε επιφυλακτικός με τις τράπεζες. Πιστεύετε ότι το P2P κερδίζει έδαφος επειδή είναι πιο σύγχρονο ή επειδή ο κόσμος θέλει πλέον να "παρακάμψει" το παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα;
- 4) Θα μπορούσε μια συστημική τράπεζα να υιοθετήσει το μοντέλο P2P ή να συνεργαστεί με μια υπάρχουσα πλατφόρμα;
- 5) Το Digital Banking των τραπεζών είναι απλώς μια ψηφιακή μεταφορά των παλιών διαδικασιών. Μπορεί αυτό να ανταγωνιστεί την ευελιξία μιας πλατφόρμας που γεννήθηκε αποκλειστικά για το διαδίκτυο; Θεωρείτε δηλαδή ότι η ψηφιοποίηση των τραπεζών (Digital Banking) είναι αρκετή για να ανακόψει την άνοδο του P2P;
- 6) Στην τράπεζα ο πελάτης δεσμεύεται από συμβάσεις και νομικά τμήματα. Στο P2P ο δανειστής είναι ιδιώτης. Σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής του δανείου, ποιο σύστημα θεωρείτε ότι μπορεί να προσφέρει πιο ευέλικτες λύσεις και γιατί;
- 7) Στο P2P ο επενδυτής γνωρίζει λιγότερα για τον δανειζόμενο από ό,τι μια τράπεζα. Πόσο αυξάνει αυτό τον κίνδυνο;
- 8) Σε περίπτωση κυβερνοεπίθεσης (hacking), ποιο σύστημα θεωρείτε ότι είναι πιο ευάλωτο στην απώλεια δεδομένων και κεφαλαίων;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΝΟΥΜΕΡΟ 1

- 1) Ναι. Έχω αρκετές γνώσεις δεδομένου ότι έχω ασχοληθεί με μεταπτυχιακό πάνω στο Fintech.
- 2) Το ένα δεν αποκλείει το άλλο. Η ταχύτητα άντλησης κεφαλαίων αποτελεί ένα από τα πλεονεκτήματα του P2P. Από την άλλη ένας λόγος της στροφής στη συμμετοχική χρηματοδότηση είναι και η άρνηση των παραδοσιακών τραπεζών να χρηματοδοτήσουν κάποια projects.
- 3) Πλέον υφίσταται σε μεγάλο βαθμό καχυποψία του κοινού προς τις παραδοσιακές τράπεζες, αλλά οπωσδήποτε οι εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης προσελκύουν όλο και περισσότερο κοινό.
- 4) Είναι εφικτό, αλλά ακόμη δύσκολο, οι παραδοσιακές τράπεζες να υιοθετήσουν ένα P2P μοντέλο. Ωστόσο, μερικές τράπεζες ενσωματώνουν P2P υπηρεσίες στα

- δικά τους ψηφιακά κανάλια μέσω των APIs (Application Programming Interfaces), προσφέροντας μια ενοποιημένη εμπειρία στον πελάτη.
- Το πιο σύνηθες όμως είναι να συνεργασθούν με υφιστάμενες εταιρείες fintech, είτε ως θεσμικοί επενδυτές είτε με τη μορφή εξαγοράς. Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί στη Μεγάλη Βρετανία, P2P πλατφόρμες να απευθύνουν προς τις παραδοσιακές τράπεζες έργα που δεν μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν οι ίδιες.
- 5) Το Digital Banking από μόνο του δεν είναι αρκετό για να ανακόψει την άνοδο του P2P, λειτουργούν με διαφορετική φιλοσοφία και δομή κόστους. Οι τράπεζες εκσυγχρονίζουν τις διεπαφές τους, ενώ οι P2P πλατφόρμες εκσυγχρονίζουν την ουσία της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης.
 - 6) Οι παραδοσιακές τράπεζες προσφέρουν πιο σταθερό πλαίσιο προστασίας. Ο πελάτης προστατεύεται από ένα πλέγμα νόμων και ρυθμίσεων που δεν επιτρέπουν την αυθαίρετη δράση του δανειστή, ενώ υπάρχουν εργαλεία για μακροχρόνιες και βιώσιμες ρυθμίσεις που το P2P (λόγω της ανάγκης για άμεση απόδοση στους επενδυτές) δυσκολεύεται να υποστηρίξει. Ωστόσο, οι πλατφόρμες P2P διέπονται και αυτές από νομικό πλαίσιο. Επιπλέον αναπτύσσεται ένα δίκτυο χρηστών που αλληλεπιδρούν και αρχίζει να γίνονται όλο και πιο ασφαλείς οι πλατφόρμες.
 - 7) Αυτό αυξάνει τον κίνδυνο της επένδυσης, αλλά για να γίνει αποδεκτό ένα project από μία P2P πλατφόρμα, θα πρέπει να περάσει από διάφορα στάδια προετοιμασίας, ένα από τα οποία είναι και ο έλεγχος. Μην ξεχνάμε, ότι κάποιες πλατφόρμες έχουν πολύ υψηλό ποσοστό απόρριψης υποψήφιων έργων προς χρηματοδότηση.
 - 8) Οι P2P πλατφόρμες είναι πιο εκτεθειμένες σε επιθέσεις ψηφιακής υποδομής, δεδομένου ότι βασίζονται σε cloud και APIs υποδομές. Οι παραδοσιακές τράπεζες κινδυνεύουν από την παλαιότητα των συστημάτων τους, τα οποία όμως προσπαθούν (κυρίως οι μεγαλύτερες) συνεχώς να εκσυγχρονίζουν. Επιπλέον οι τράπεζες διέπονται από ασφάλεια των καταθέσεων.

ΣΥΝΕΝΕΥΞΗ ΝΟΥΜΕΡΟ 2

- 1) Ναι έχω διαβάσει αρκετά για το συγκεκριμένο θέμα.
- 2) Η ταχύτητα είναι αναμφίβολα ένα σημαντικό πλεονέκτημα των P2P πλατφορμών, ιδιαίτερα σε μια εποχή όπου ο πελάτης έχει συνηθίσει στις άμεσες ψηφιακές υπηρεσίες. Οι τράπεζες πολλές φορές λειτουργούν πιο αργά όχι επειδή δεν μπορούν τεχνολογικά να κινηθούν γρηγορότερα, αλλά επειδή υποχρεούνται να τηρούν αυστηρούς κανονισμούς συμμόρφωσης, ελέγχους κινδύνου και διαδικασίες προστασίας του πελάτη και του χρηματοπιστωτικού συστήματος συνολικά. Από την άλλη πλευρά, μια P2P πλατφόρμα έχει μεγαλύτερη ευελιξία και λιγότερα επίπεδα εγκρίσεων, άρα μπορεί να προσφέρει πολύ πιο γρήγορη εμπειρία. Ωστόσο, η ταχύτητα από μόνη της δεν σημαίνει πάντα καλύτερη αξιολόγηση κινδύνου. Σε περιόδους οικονομικής αστάθειας, η υπερβολική έμφαση στην ταχύτητα μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερη ποιότητα πιστοδοτήσεων και αυξημένες

επισφάλειες. Κατά τη γνώμη μου, το ζητούμενο δεν είναι «ταχύτητα ή ασφάλεια», αλλά ο σωστός συνδυασμός τους. Οι τράπεζες ήδη επενδύουν σημαντικά στον ψηφιακό μετασχηματισμό ώστε να μειώσουν τη γραφειοκρατία χωρίς να υποβαθμίσουν τον έλεγχο κινδύνου.

- 3) Θεωρώ ότι ισχύουν και τα δύο, αλλά με διαφορετική βαρύτητα ανάλογα με την κατηγορία πελατών. Η οικονομική κρίση και τα capital controls επηρέασαν σημαντικά την εμπιστοσύνη του κοινού προς το τραπεζικό σύστημα, ιδιαίτερα στην Ελλάδα. Πολλοί πολίτες αναζήτησαν εναλλακτικούς τρόπους συναλλαγών και χρηματοδότησης, κυρίως λόγω της αίσθησης περιορισμού και εξάρτησης από τις τράπεζες. Παράλληλα όμως, το P2P αναπτύχθηκε και επειδή ανταποκρίνεται σε μια νέα ψηφιακή κουλτούρα. Οι νεότερες γενιές δίνουν μεγάλη σημασία στην αμεσότητα, στη διαφάνεια και στην εμπειρία χρήστη. Οι fintech πλατφόρμες σχεδιάστηκαν εξ αρχής γύρω από αυτές τις ανάγκες, ενώ οι τράπεζες προσπαθούν να μετασχηματίσουν υφιστάμενες, πιο σύνθετες δομές. Δεν πιστεύω ότι ο κόσμος θέλει απαραίτητα να «καταργήσει» τις τράπεζες. Σε θέματα ασφάλειας καταθέσεων, μεγάλων χρηματοδοτήσεων και σταθερότητας, η εμπιστοσύνη προς τις συστημικές τράπεζες εξακολουθεί να είναι σημαντική. Περισσότερο βλέπω μια τάση διαφοροποίησης των επιλογών και ενίσχυσης του ανταγωνισμού.
- 4) Ναι, και θεωρώ ότι αυτό είναι ένα αρκετά πιθανό σενάριο τα επόμενα χρόνια. Οι τράπεζες διαθέτουν ισχυρή κεφαλαιακή βάση, τεχνογνωσία στη διαχείριση κινδύνου και μεγάλη πελατειακή βάση, ενώ οι P2P πλατφόρμες διαθέτουν ταχύτητα, ευελιξία και καλύτερη ψηφιακή εμπειρία χρήστη. Μια συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα υβριδικό μοντέλο, όπου η πλατφόρμα θα αναλαμβάνει την ψηφιακή εμπειρία και τη γρήγορη διασύνδεση δανειστών και δανειοληπτών, ενώ η τράπεζα θα προσφέρει αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας, κανονιστική συμμόρφωση και διαχείριση κινδύνου. Ήδη διεθνώς βλέπουμε μεγάλους τραπεζικούς οργανισμούς να επενδύουν σε fintech εταιρείες ή να αναπτύσσουν δικές τους digital lending πλατφόρμες. Το μέλλον κατά τη γνώμη μου δεν είναι η πλήρης αντικατάσταση των τραπεζών από το P2P, αλλά η σύγκλιση των δύο μοντέλων.
- 5) Σε αρκετές περιπτώσεις, το digital banking ξεκίνησε πράγματι ως «ψηφιοποίηση της υπάρχουσας διαδικασίας» και όχι ως πλήρης επανασχεδιασμός της εμπειρίας πελάτη. Αυτό δημιούργησε περιορισμούς, γιατί πολλές τραπεζικές υποδομές βασίζονται ακόμη σε legacy συστήματα που δεν αλλάζουν εύκολα. Οι fintech και οι P2P πλατφόρμες ξεκίνησαν από μηδενική βάση και σχεδιάστηκαν αποκλειστικά για online λειτουργία. Αυτό τους δίνει σαφές πλεονέκτημα σε ευελιξία, ταχύτητα ανάπτυξης νέων υπηρεσιών και εμπειρία χρήστη. Ωστόσο, οι τράπεζες διαθέτουν κάτι εξίσου σημαντικό: εμπιστοσύνη, ρευστότητα, κανονιστική κάλυψη και δυνατότητα παροχής σύνθετων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η ψηφιοποίηση από μόνη της ίσως δεν αρκεί για να ανακόψει την άνοδο του P2P, αλλά μπορεί να μειώσει σημαντικά το ανταγωνιστικό του

πλεονέκτημα. Πιστεύω ότι το μέλλον θα διαμορφωθεί από οργανισμούς που θα συνδυάζουν τραπεζική αξιοπιστία με fintech λογική.

- 6) Οι τράπεζες λειτουργούν μέσα σε ένα αυστηρό κανονιστικό και εποπτικό πλαίσιο, γεγονός που συχνά περιορίζει την ευελιξία τους. Από την άλλη όμως, διαθέτουν οργανωμένους μηχανισμούς ρυθμίσεων, εξειδικευμένα τμήματα διαχείρισης καθυστερήσεων και εμπειρία σε αναδιρθώσεις δανείων. Σε ένα P2P μοντέλο, θεωρητικά μπορεί να υπάρξει μεγαλύτερη ευελιξία, επειδή η σχέση είναι πιο άμεση μεταξύ επενδυτή και δανειολήπτη. Ωστόσο, στην πράξη αυτό εξαρτάται από την πλατφόρμα και το νομικό πλαίσιο λειτουργίας της. Ένας ιδιώτης επενδυτής μπορεί να λειτουργήσει είτε πιο ανθρώπινα είτε πιο πιεστικά, ειδικά αν δεν διαθέτει εμπειρία διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου. Προσωπικά θεωρώ ότι οι τράπεζες, παρά τη γραφειοκρατία τους, έχουν πιο δομημένους και βιώσιμους μηχανισμούς διαχείρισης αδυναμίας πληρωμής, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μακροχρόνιας οικονομικής δυσκολίας.
- 7) Αυτό είναι ίσως ένα από τα βασικότερα ζητήματα του P2P lending. Οι τράπεζες έχουν πρόσβαση σε πολύ περισσότερα οικονομικά στοιχεία, ιστορικό συναλλαγών, δεδομένα συμπεριφοράς και μηχανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Επιπλέον, διαθέτουν εξειδικευμένα μοντέλα risk management που έχουν εξελιχθεί μέσα από δεκαετίες εμπειρίας. Στο P2P, ο επενδυτής συνήθως βασίζεται στις πληροφορίες που παρέχει η πλατφόρμα. Αν η αξιολόγηση δεν είναι επαρκής ή αν η οικονομική συγκυρία αλλάξει απότομα, ο κίνδυνος ζημιών αυξάνεται σημαντικά. Βέβαια, οι σύγχρονες fintech εταιρείες χρησιμοποιούν πλέον αλγόριθμους, AI και εναλλακτικά δεδομένα για να βελτιώσουν την αξιολόγηση κινδύνου. Παρ' όλα αυτά, θεωρώ ότι το επίπεδο πληροφόρησης και ελέγχου που διαθέτει μια τράπεζα εξακολουθεί να είναι πιο ολοκληρωμένο.
- 8) Και τα δύο μοντέλα αντιμετωπίζουν σοβαρούς κινδύνους κυβερνοασφάλειας, αλλά με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Οι τράπεζες αποτελούν βασικό στόχο κυβερνοεπιθέσεων λόγω του μεγέθους τους και των κεφαλαίων που διαχειρίζονται. Παρ' όλα αυτά, επενδύουν τεράστια ποσά σε συστήματα ασφαλείας, SOC's, encryption, monitoring και κανονιστική συμμόρφωση. Οι P2P πλατφόρμες συχνά διαθέτουν πιο σύγχρονες τεχνολογικές υποδομές, όμως σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχουν τους ίδιους οικονομικούς πόρους ή το ίδιο επίπεδο οργανωμένης άμυνας με μια συστημική τράπεζα. Επιπλέον, επειδή λειτουργούν κυρίως ψηφιακά, μια επιτυχημένη κυβερνοεπίθεση μπορεί να επηρεάσει άμεσα όλη τη δραστηριότητά τους.

ΣΥΝΕΝΕΥΞΗ ΝΟΥΜΕΡΟ 3

- 1) Ναι έχω διαβάσει σχετικά.

2) Πιστεύω ότι η ταχύτητα είναι από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα των P2P πλατφορμών, ειδικά σήμερα που οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν συνηθίσει να εξυπηρετούνται άμεσα και ψηφιακά. Οι τράπεζες συχνά λειτουργούν με διαδικασίες που δημιουργήθηκαν για μια άλλη εποχή και αυτό κάνει την εμπειρία πιο κουραστική για τον πελάτη. Από την άλλη πλευρά όμως, η μεγάλη ταχύτητα μπορεί να σημαίνει ότι κάποιοι έλεγχοι γίνονται πιο επιφανειακά. Οι τράπεζες καθυστερούν πολλές φορές επειδή είναι υποχρεωμένες να ακολουθούν αυστηρούς κανόνες και να προστατεύουν τόσο τα δικά τους κεφάλαια όσο και το χρηματοπιστωτικό σύστημα γενικότερα. Άρα θεωρώ ότι η ταχύτητα είναι σημαντικό πλεονέκτημα, αλλά όταν δεν συνοδεύεται από σωστό έλεγχο μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε κίνδυνο.

3) Νομίζω ότι συμβαίνουν και τα δύο ταυτόχρονα. Μετά την οικονομική κρίση, πολλοί άνθρωποι αισθάνθηκαν ότι δεν μπορούν να βασίζονται απόλυτα στις τράπεζες και άρχισαν να ψάχνουν εναλλακτικές λύσεις. Το P2P έδωσε την αίσθηση μιας πιο άμεσης και «ανεξάρτητης» μορφής χρηματοδότησης. Παράλληλα όμως, δεν πρέπει να αγνοούμε ότι οι πλατφόρμες αυτές είναι και πιο κοντά στη λογική της νέας ψηφιακής εποχής: πιο εύχρηστες, πιο γρήγορες και πιο φιλικές προς τον χρήστη. Οπότε θεωρώ ότι η ανάπτυξη του P2P δεν οφείλεται μόνο στην αμφισβήτηση των τραπεζών αλλά και στη γενικότερη αλλαγή της νοοτροπίας γύρω από τις οικονομικές υπηρεσίες.

4) Θεωρώ πως ναι, και μάλιστα πιστεύω ότι αυτό θα συμβεί όλο και περισσότερο στο μέλλον. Οι τράπεζες έχουν κεφάλαια, εμπειρία και εμπιστοσύνη από μεγάλο μέρος του κοινού, ενώ οι P2P πλατφόρμες έχουν τεχνολογική ευελιξία και καινοτομία. Μια συνεργασία θα μπορούσε να συνδυάσει τα θετικά και των δύο πλευρών. Για παράδειγμα, η τράπεζα θα μπορούσε να παρέχει το κανονιστικό και ασφαλές πλαίσιο και η πλατφόρμα να αναλάβει την πιο γρήγορη και αυτοματοποιημένη εμπειρία χρήστη. Πιστεύω ότι το μέλλον πιθανόν δεν θα είναι «τράπεζες εναντίον fintech», αλλά περισσότερο μια μορφή συνεργασίας μεταξύ τους.

5) Σε αρκετές περιπτώσεις το Digital Banking μοιάζει περισσότερο με «ψηφιακή βιτρίνα» των ίδιων παλιών διαδικασιών. Δηλαδή αλλάζει η μορφή, αλλά όχι πάντα η φιλοσοφία λειτουργίας. Οι P2P πλατφόρμες έχουν δημιουργηθεί εξ αρχής μέσα στο ψηφιακό περιβάλλον και αυτό τις κάνει πιο ευέλικτες και πιο γρήγορες στην προσαρμογή. Παρ' όλα αυτά, οι τράπεζες έχουν ακόμη ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα: την εμπιστοσύνη και την αίσθηση ασφάλειας που προσφέρουν σε μεγάλο μέρος του κοινού. Θεωρώ λοιπόν ότι η ψηφιοποίηση βοηθά τις τράπεζες να παραμείνουν ανταγωνιστικές, αλλά από μόνη της δεν αρκεί για να σταματήσει την άνοδο του P2P.

6) Πιστεύω ότι το P2P μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να δείξει μεγαλύτερη ευελιξία, επειδή υπάρχει πιο άμεση σχέση μεταξύ δανειστή και δανειολήπτη και λιγότερη τυποποίηση. Μπορεί να υπάρξει πιο εύκολη συνεννόηση ή διαπραγμάτευση για μια καθυστέρηση ή μια νέα ρύθμιση. Από την άλλη όμως, αυτή η ευελιξία δεν σημαίνει πάντα και προστασία. Οι τράπεζες έχουν συγκεκριμένες διαδικασίες, νομικά πλαίσια και εμπειρία στη διαχείριση

τέτοιων περιπτώσεων. Άρα το P2P ίσως είναι πιο ανθρώπινο και άμεσο, αλλά οι τράπεζες παρέχουν μεγαλύτερη σταθερότητα και προβλεψιμότητα.

7) Αυτός είναι ίσως ένας από τους σημαντικότερους κινδύνους του P2P. Οι τράπεζες έχουν πρόσβαση σε πολλά οικονομικά δεδομένα και χρησιμοποιούν εξειδικευμένα συστήματα αξιολόγησης πριν εγκρίνουν ένα δάνειο. Ο ιδιώτης επενδυτής βασίζεται κυρίως στις πληροφορίες που του δίνει η πλατφόρμα και δεν έχει πάντα τη δυνατότητα να αξιολογήσει σωστά τον κίνδυνο. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα λανθασμένης εκτίμησης ή αθέτησης πληρωμών. Για αυτό θεωρώ ότι στο P2P χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή και σωστή διασπορά του επενδυτικού κινδύνου.

8) Κατά τη γνώμη μου, οι P2P πλατφόρμες είναι συνήθως πιο ευάλωτες, κυρίως επειδή πολλές από αυτές δεν διαθέτουν τους ίδιους οικονομικούς και τεχνολογικούς πόρους που έχουν οι μεγάλες τράπεζες για θέματα κυβερνοασφάλειας. Οι τράπεζες επενδύουν τεράστια ποσά σε συστήματα προστασίας και ελέγχου, ακριβώς επειδή αποτελούν βασικό κομμάτι της οικονομίας. Παρ' όλα αυτά, επειδή οι τράπεζες διαχειρίζονται τεράστιο όγκο δεδομένων και χρημάτων, αποτελούν και πολύ πιο ελκυστικό στόχο για hackers. Επομένως, κανένα σύστημα δεν είναι απόλυτα ασφαλές· η διαφορά βρίσκεται κυρίως στο επίπεδο προετοιμασίας και αντιμετώπισης μιας επίθεσης.

ΣΥΝΕΝΕΥΞΗ ΝΟΥΜΕΡΟ 4

- 1) Ναι έχω τελειώσει πέρυσι το ίδιο μεταπτυχιακό για το FINTECH.
- 2) Κατά τη γνώμη μου, η ταχύτητα που προσφέρουν οι P2P πλατφόρμες είναι πράγματι ένα σημαντικό πλεονέκτημα, γιατί ο πελάτης σήμερα θέλει άμεση εξυπηρέτηση και λιγότερη ταλαιπωρία. Ωστόσο, δουλεύοντας ήδη είκοσι χρόνια στην τράπεζα, θεωρώ ότι πολλές από τις διαδικασίες που χαρακτηρίζονται γραφειοκρατικές υπάρχουν για λόγους ασφάλειας και ελέγχου του κινδύνου. Οι τράπεζες διαχειρίζονται χρήματα καταθετών και λειτουργούν μέσα σε αυστηρό εποπτικό πλαίσιο, οπότε η ταχύτητα δεν μπορεί να είναι το μοναδικό κριτήριο.
- 3) Πιστεύω ότι μετά την οικονομική κρίση και τα capital controls ένα μέρος του κόσμου έχασε την εμπιστοσύνη του προς τις τράπεζες και άρχισε να αναζητά εναλλακτικές λύσεις. Από την άλλη όμως, θεωρώ ότι το P2P αναπτύσσεται και επειδή ανταποκρίνεται καλύτερα στις σύγχρονες απαιτήσεις: πιο γρήγορες διαδικασίες, πιο απλή εμπειρία χρήστη και μεγαλύτερη ευκολία μέσω διαδικτύου. Άρα, κατά τη γνώμη μου, η άνοδος του P2P οφείλεται τόσο στην τεχνολογική εξέλιξη όσο και στην αλλαγή της σχέσης των πολιτών με το παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα.
- 4) Κατά τη γνώμη μου, μια συστημική τράπεζα θα μπορούσε να συνεργαστεί με μια P2P πλατφόρμα ή να υιοθετήσει στοιχεία αυτού του μοντέλου. Οι τράπεζες έχουν εμπειρία στη διαχείριση κινδύνου και ισχυρή εποπτεία, ενώ οι fintech εταιρείες διαθέτουν μεγαλύτερη τεχνολογική ευελιξία. Θεωρώ ότι στο μέλλον θα βλέπουμε όλο και περισσότερες συνεργασίες αυτού του

τύπου, γιατί συνδυάζουν την αξιοπιστία της τράπεζας με την ταχύτητα και την καινοτομία των ψηφιακών πλατφορμών

- 5) Προσωπικά θεωρώ ότι το Digital Banking από μόνο του δεν αρκεί για να ανταγωνιστεί πλήρως μια πλατφόρμα που έχει δημιουργηθεί εξ αρχής για online λειτουργία. Σε πολλές περιπτώσεις οι τράπεζες απλώς μετέφεραν παλιές διαδικασίες σε ψηφιακή μορφή χωρίς να αλλάξουν ουσιαστικά τον τρόπο λειτουργίας τους. Οι P2P πλατφόρμες είναι συνήθως πιο ευέλικτες και πιο γρήγορες στην προσαρμογή. Παρ' όλα αυτά, οι τράπεζες εξακολουθούν να έχουν το πλεονέκτημα της εμπιστοσύνης, της εποπτείας και της ασφάλειας.
- 6) Κατά την άποψή μου, οι τράπεζες μπορούν να προσφέρουν πιο οργανωμένες λύσεις σε περιπτώσεις αδυναμίας πληρωμής, γιατί υπάρχουν συγκεκριμένες διαδικασίες ρύθμισης και νομικό πλαίσιο που προστατεύει και τις δύο πλευρές
- 7) Θεωρώ ότι το γεγονός πως ο επενδυτής στο P2P γνωρίζει λιγότερα στοιχεία για τον δανειολήπτη αυξάνει σημαντικά τον πιστωτικό κίνδυνο. Οι τράπεζες διαθέτουν πολυετή εμπειρία, εξειδικευμένα συστήματα αξιολόγησης και πρόσβαση σε περισσότερα οικονομικά δεδομένα, ώστε να μπορούν να εκτιμήσουν καλύτερα την πιθανότητα αθέτησης ενός δανείου. Στις P2P πλατφόρμες, παρά τη χρήση αλγορίθμων, θεωρώ ότι το επίπεδο ελέγχου παραμένει πιο περιορισμένο.
- 8) Κατά τη γνώμη μου, οι κυβερνοεπιθέσεις αποτελούν σοβαρό κίνδυνο και για τις τράπεζες και για τις P2P πλατφόρμες. Ωστόσο, οι μεγάλες τράπεζες έχουν συνήθως περισσότερη εμπειρία, ισχυρότερες υποδομές ασφαλείας και μεγαλύτερους πόρους για επενδύσεις στην κυβερνοασφάλεια. Οι P2P πλατφόρμες, ειδικά αν είναι μικρότερες ή νεότερες, μπορεί να είναι πιο ευάλωτες λόγω περιορισμένων υποδομών ή μικρότερης εμπειρίας στη διαχείριση τέτοιων απειλών.

ΣΥΝΕΝΕΥΞΗ ΝΟΥΜΕΡΟ 5

- 1) Γνωρίζω σχετικά με το Peer to peer. Πιο παλιά έχω ασχοληθεί λίγο και με την πλατφόρμα Indiegogo
- 2) Θεωρώ προσωπικά ότι είναι ένα ρίσκο που οι τράπεζες το αποφεύγουν καθώς δεν ξέρουν τος συνέπειες αυτής της σχέσης μακροπρόθεσμα
- 3) Επειδή ο κόσμος θέλει να παρακάμψει το παραδοσιακό σύστημα καθώς πιστεύει ότι δεν λειτουργεί καλά ή ότι λειτουργεί εις βάρος του, ειδικά οι νέοι που θεωρούν τις τράπεζες πιο ξεπερασμένες και τα συστήματά τους απαρχαιωμένα.
- 4) Θα μπορούσε αλλά μετά η διαδικασία θα ήταν πιο πολύπλοκη και δεν νομίζω ότι θα το ήθελε αυτό ούτε η τράπεζα αλλά ούτε και η εκάστοτε πλατφόρμα. Θα ήθελε πολύ χρόνο για να λειτουργήσει.
- 5) Εννοείται ότι δεν είναι αρκετό. αν δεν βγουν νέες υπηρεσίες και προϊόντα με σχετικά απλή διαδικασία όπως πχ επενδυτικά μέσω τραπεζής από το web με ένα κλικ. Επειδή οι νέοι σήμερα όπως έχουμε καταλάβει, δεν έχουν

εμπιστοσύνη στις συστημικές τράπεζες κ προτιμούν πλατφόρμες πιο απλές και με λιγότερες διαδικασίες.. όσο πιο απλό τόσο καλύτερα.

- 6) Πιστεύω το σύστημα της τράπεζας, ακριβώς γιατί υπογράφονται συμβάσεις κ εμπλέκονται νομικά τμήματα. σε καμία περίπτωση όμως να αναφέρω ότι δεν θα βγαίνει ζημιωμένη η τράπεζα.
- 7) τον αυξάνει σε μεγάλο ποσοστό γιατί δεν ξέρουμε πόσο ξεκάθαρη θα είναι η μεταξύ τους σχέση κ τις συνέπειες αυτής
- 8) το online σύστημα καθώς είναι λιγότερος ο χρόνος ζωής του ,η τράπεζα έχει «εκπαιδευτεί» σε αυτό το κομμάτι κ επίσης έχει πολλά περισσότερα να χάσει από την κυβερνοεπιθεση απο οτι μια online πλατφορμα.και για αυτο τον λογο ισως οι ιδιωτες να είναι περισσότερο διστακτικοί να επενδύσουν τα χρήματα τους μαζί με το μεγαλύτερο ρίσκο που είπαμε και σε προηγούμενη ερώτηση.

ΣΥΝΕΝΕΥΞΗ ΝΟΥΜΕΡΟ 6

- 1) Ναι γνωρίζω.
- 2) Πιστεύω ότι η ταχύτητα των P2P πλατφορμών είναι ξεκάθαρα ένα δυνατό τους σημείο, γιατί ο κόσμος σήμερα θέλει άμεσες υπηρεσίες. Από την εμπειρία μου στην τράπεζα όμως, έχω δει ότι πολλές διαδικασίες υπάρχουν για λόγους ασφάλειας και ελέγχου. Οι τράπεζες δεν μπορούν να λειτουργήσουν τόσο “ελεύθερα”, γιατί έχουν κανονισμούς και υποχρεώσεις απέναντι στους πελάτες και τις εποπτικές αρχές. Άρα θεωρώ ότι χρειάζεται ισορροπία ανάμεσα στην ταχύτητα και την ασφάλεια
- 3) Μετά την κρίση και τα capital controls, θεωρώ ότι αρκετοί πολίτες άρχισαν να βλέπουν πιο επιφυλακτικά τις τράπεζες. Παρ’ όλα αυτά, δεν πιστεύω ότι ο κόσμος θέλει να αντικαταστήσει πλήρως το τραπεζικό σύστημα. Νομίζω περισσότερο ότι αναζητά πιο σύγχρονες και ευέλικτες λύσεις. Το P2P κερδίζει έδαφος γιατί προσφέρει ευκολία, ταχύτητα και καλύτερη ψηφιακή εμπειρία.
- 4) Θεωρώ αρκετά πιθανό στο μέλλον οι τράπεζες να συνεργάζονται περισσότερο με P2P πλατφόρμες ή fintech εταιρείες. Οι τράπεζες έχουν εμπειρία στη διαχείριση κινδύνου και μεγαλύτερη αξιοπιστία, ενώ οι πλατφόρμες διαθέτουν τεχνολογική ευελιξία. Κατά τη γνώμη μου, ένα μοντέλο συνεργασίας θα μπορούσε να λειτουργήσει πολύ αποτελεσματικά
- 5) Το Digital Banking έχει εξελιχθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, όμως πολλές φορές εξακολουθεί να βασίζεται σε παλιές τραπεζικές λογικές. Οι P2P πλατφόρμες είναι πιο ευέλικτες γιατί δημιουργήθηκαν εξ αρχής για online λειτουργία. Παρ’ όλα αυτά, θεωρώ ότι οι τράπεζες μπορούν να παραμείνουν ανταγωνιστικές αν συνδυάσουν την τεχνογνωσία και την ασφάλειά τους με πιο σύγχρονες ψηφιακές υπηρεσίες
- 6) Οι τράπεζες έχουν πιο οργανωμένες διαδικασίες για περιπτώσεις αδυναμίας πληρωμής, κάτι που δίνει μεγαλύτερη σταθερότητα. Από την άλλη, στο P2P μπορεί να υπάρξει μεγαλύτερη ευελιξία και πιο άμεση συνεννόηση. Νομίζω ότι κάθε μοντέλο έχει διαφορετικά πλεονεκτήματα ανάλογα με την περίπτωση

- 7) Σίγουρα το γεγονός ότι ο επενδυτής στο P2P έχει λιγότερες πληροφορίες αυξάνει τον κίνδυνο. Οι τράπεζες έχουν πιο εξελιγμένα εργαλεία αξιολόγησης και περισσότερα δεδομένα. Παρ' όλα αυτά, οι πλατφόρμες χρησιμοποιούν πλέον αλγορίθμους και τεχνολογία που βελτιώνουν σημαντικά τη διαδικασία αξιολόγησης.»
- 8) Οι κυβερνοεπιθέσεις είναι μια πραγματικότητα για όλο τον χρηματοοικονομικό κλάδο. Οι μεγάλες τράπεζες έχουν μεγαλύτερες υποδομές ασφαλείας και περισσότερη εμπειρία, όμως και οι P2P πλατφόρμες επενδύουν συνεχώς στην κυβερνοασφάλεια. Θεωρώ ότι στο μέλλον η ασφάλεια θα αποτελέσει βασικό παράγοντα συνεργασίας μεταξύ τραπεζών και fintech εταιρειών

ΣΥΝΕΝΕΥΞΗ ΝΟΥΜΕΡΟ 7

- 1) Ναι έχω διαβάσει για αυτό.
- 2) Κατά τη γνώμη μου, η ταχύτητα των P2P πλατφορμών είναι σημαντικό πλεονέκτημα, όμως δεν σημαίνει ότι οι τράπεζες λειτουργούν αργά χωρίς λόγο. Οι τράπεζες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στον έλεγχο και στην ασφάλεια, ενώ οι πλατφόρμες επενδύουν περισσότερο στην ευκολία και την εμπειρία του χρήστη. Πιστεύω ότι το μέλλον και των δυο βρίσκεται σε μια ισορροπία μεταξύ των τραπεζών και των P2P
- 3) Θεωρώ ότι το P2P κερδίζει έδαφος τόσο λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης όσο και λόγω της μειωμένης εμπιστοσύνης που δημιουργήθηκε μετά την κρίση. Ωστόσο, δεν πιστεύω ότι ο κόσμος θέλει να εγκαταλείψει πλήρως τις τράπεζες. Πιο πιθανό θεωρώ ένα μοντέλο όπου οι πελάτες θα χρησιμοποιούν και τις δύο επιλογές, ανάλογα με τις ανάγκες τους.
- 4) Πιστεύω ότι οι συνεργασίες μεταξύ τραπεζών και P2P πλατφορμών είναι πολύ πιθανές και ίσως αναγκαίες στο μέλλον. Οι τράπεζες διαθέτουν εμπειρία, εποπτεία και κεφαλαιακή σταθερότητα, ενώ οι πλατφόρμες φέρνουν καινοτομία και ευελιξία. Άρα θεωρώ ότι τα δύο μοντέλα μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά και όχι απαραίτητα ανταγωνιστικά
- 5) Η ψηφιοποίηση των τραπεζών είναι σημαντική, αλλά από μόνη της δεν αρκεί για να ανακόψει την ανάπτυξη του P2P. Οι πλατφόρμες έχουν διαφορετική φιλοσοφία λειτουργίας και πιο γρήγορη προσαρμογή στις ανάγκες του χρήστη. Παρ' όλα αυτά, οι τράπεζες εξακολουθούν να έχουν το πλεονέκτημα της εμπιστοσύνης και της σταθερότητας. Κατά τη γνώμη μου, στο μέλλον θα πρέπει να δούμε περισσότερο συνδυασμό αυτών των χαρακτηριστικών.
- 6) Οι τράπεζες μπορούν να προσφέρουν πιο σταθερές και θεσμοθετημένες λύσεις σε δύσκολες περιπτώσεις, ενώ οι P2P πλατφόρμες ίσως έχουν μεγαλύτερη ευελιξία στην επικοινωνία και στη διαπραγμάτευση
- 7) Πιστεύω ότι όσο ωριμάζει η αγορά, οι πλατφόρμες θα γίνονται πιο αξιόπιστες, ενώ και οι τράπεζες θα αξιοποιούν όλο και περισσότερο παρόμοιες ψηφιακές πρακτικές.
- 8) Οι τράπεζες σήμερα διαθέτουν πιο ανεπτυγμένες υποδομές κυβερνοασφάλειας, κυρίως λόγω μεγέθους και εμπειρίας. Από την άλλη, οι P2P πλατφόρμες συχνά κινούνται πιο γρήγορα τεχνολογικά και μπορούν να προσαρμόζονται ευκολότερα. Θεωρώ ότι στο μέλλον η συνεργασία μεταξύ παραδοσιακών

τραπεζών και fintech εταιρειών θα ενισχύσει συνολικά την ασφάλεια στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

ΣΥΝΕΝΕΥΞΗ ΝΟΥΜΕΡΟ 8

- 1) Ναι, γνωρίζω το peer-to-peer lending
- 2) Είναι πλεονέκτημα, ναι, ειδικά για τον χρήστη. Αλλά στις τράπεζες δεν είναι τόσο απλό. Υπάρχουν έλεγχοι, security, compliance... δεν μπορείς να τα παρακάμψεις εύκολα. Οπότε η ταχύτητα έρχεται πάντα με κάποιο κόστος σε έλεγχο.
- 3) Πιστεύω ότι το P2P ανεβαίνει και επειδή είναι πιο ψηφιακό και πιο άμεσο, αλλά και επειδή μετά την κρίση ο κόσμος έγινε πιο επιφυλακτικός με τις τράπεζες. Στην πράξη όμως, η τεχνολογία είναι αυτή που το έχει βοηθήσει να μεγαλώσει περισσότερο
- 4) Ναι, το βλέπω πολύ πιθανό. Ήδη οι τράπεζες πάνε προς open banking και APIs, δηλαδή ανοίγουν τα συστήματά τους με ασφαλή τρόπο για συνεργασίες. Οπότε τέτοιες πλατφόρμες μπορούν να ενταχθούν μέσα στο οικοσύστημα, όχι απαραίτητα να λειτουργούν ξεχωριστά.
- 5) Το Digital Banking των τραπεζών έχει προχωρήσει, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις είναι πάνω σε παλιά συστήματα που απλά έγιναν ψηφιακά. Οι P2P πλατφόρμες είναι πιο “καθαρά” ψηφιακές από την αρχή. Αυτό τους δίνει ταχύτητα και ευελιξία, αλλά οι τράπεζες έχουν άλλο επίπεδο ασφάλειας και σταθερότητας
- 6) Στις τράπεζες υπάρχουν πιο συγκεκριμένες διαδικασίες και ρυθμίσεις. Είναι πιο δομημένο. Στο P2P υπάρχει περισσότερη ευελιξία, αλλά και λιγότερη τυποποίηση. Οπότε εξαρτάται τι θεωρείς πιο σημαντικό, σταθερότητα ή ευελιξία
- 7) Σίγουρα αυξάνει τον κίνδυνο. Οι τράπεζες έχουν πολύ περισσότερα δεδομένα και πιο “ώριμα” credit scoring συστήματα. Στο P2P βασίζεσαι σε λιγότερες πληροφορίες και πιο αυτοματοποιημένα μοντέλα, οπότε υπάρχει μεγαλύτερη αβεβαιότητα
- 8) Οι τράπεζες έχουν πολύ ισχυρά συστήματα ασφάλειας, αλλά είναι και πιο πολύπλοκες. Οι P2P πλατφόρμες είναι πιο απλές, αλλά συνήθως δεν έχουν το ίδιο επίπεδο υποδομών και εμπειρίας σε cyber security.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.